

Den Haag

► **Onderzoeksrapport**

DSO/Programmamanagement, Strategie en Onderzoek

WERKGELEGENHEIDSMONITOR 2020

COLOFON

Uitgave
Gemeente Den Haag
DSO / Programmamanagement, Strategie en Onderzoek
December 2020

Inlichtingen

DSO / Programmamanagement, Strategie en Onderzoek
Henk van Andel (070 35 35565 / henk.vanandel@denhaag.nl)
Carla Rothuizen (070 35 34874 / carla.rothuizen@denhaag.nl)

De Dienst Stedelijke Ontwikkeling aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid inzake het gebruik en toepassing van de gepresenteerde gegevens. Afwijkingen in absolute aantallen en % kunnen worden veroorzaakt door afronden. Bij gebruik van cijfers is bronvermelding verplicht.

► **Onderzoeksrapport**

DSO/Programmamanagement, Strategie en Onderzoek

WERKGELEGENHEIDSMONITOR 2020

VOORWOORD

Een speerpunt in het Haagse economiebeleid en kernindicator voor de ontwikkeling van de Haagse economie is de werkgelegenheid en ontwikkeling daarin, zowel in kwantitatieve als in kwalitatieve zin. In de Werkgelegenheidsmonitor wordt dit jaarlijks in beeld gebracht op basis van analyses van het werkgelegenheidsregister.

Tot de uitbraak van het Corona-virus in het voorjaar van 2020 ging het redelijk goed met de Nederlandse economie. Sindsdien zijn de vooruitzichten dramatisch verslechterd. Het vertrouwen van consumenten en producenten is volgens het CBS nog nooit zo sterk gedaald als in het voorjaar. Het CPB heeft verschillende scenario's opgesteld, waarvan het somberste scenario werkelijkheid lijkt te worden. Economen verwachten dat er veel banen verloren zullen gaan en dat de werkloosheid sterk zal toenemen ondanks alle steunmaatregelen van het Kabinet.

Deze monitor is gebaseerd op de gegevens uit het werkgelegenheidsregister die betrekking hebben op de peildatum 1 januari 2020. Dus nog van vóór de uitbraak. Helaas neemt het veldwerk voor het werkgelegenheidsregister en de analyse van de gegevens de nodige tijd in beslag en zijn er nog geen actuelere cijfers over de Haagse werkgelegenheid beschikbaar.

Met ingang van 1 januari 2020 hebben gemeente Den Haag, gemeente Rotterdam en het samenwerkingsverband Drechtsteden gezamenlijk opdracht gegeven aan I&O Research in combinatie met Stroom om het werkgelegenheidsregister bij te houden en te actualiseren voor de duur van maximaal 4-6 jaar.

Om dit bestand te onderhouden en jaarlijks te actualiseren worden diverse activiteiten uitgevoerd waaronder een enquête onder de ruim 230.000 vestigingen in het gezamenlijke gebied. Het uitvoeren van een enquête is nog steeds de enige betrouwbare en complete manier om deze gegevens te verwerven.

Jaarlijks worden gecorrigeerde aantallen met terugwerkende kracht tot 1996 in de bestanden doorgevoerd. Hierbij gaat het om vestigingen (en banen) die bijvoorbeeld in 2020 zijn toegevoegd aan het bestand maar waarbij de bedrijven zelf aangeven dat zij ook al in 2019 bestonden. Deze vestigingen en de bijbehorende banen worden dan zowel in 2020 als in 2019 toegevoegd. Hetzelfde geldt voor vestigingen die in eerdere jaren zijn vertrokken uit de regio. Die worden met terugwerkende kracht na het jaar van verhuizing uit de bestanden verwijderd.

Hierdoor zijn de totalen van aantallen vestigingen en banen iets afwijkend ten opzichte van eerder gepubliceerde aantallen. In bijlage III worden de uitgevoerde administratieve correcties en de consequenties daarvan uitgelegd.

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting	7
1 Ontwikkeling op hoofdlijnen	11
1.1 Inleiding	11
1.2 Waar vindt groei plaats?	12
1.3 Bedrijfsdynamiek	14
1.4 Arbeidsmarktbalans	16
1.5 Flexibele schil	16
2 Ontwikkeling per sector	19
2.1 Inleiding	19
2.2 Agrifood en tuinbouw	19
2.3 Bouw	20
2.4 Detailhandel en horeca	20
2.5 Energie	21
2.6 Financiën	22
2.7 ICT en creatief	23
2.8 Kennis	23
2.9 Logistiek	24
2.10 Maakindustrie	25
2.11 Onderwijs (excl. HBO en WO)	26
2.12 Overheid en belangenorganisaties	26
2.13 Toerisme en vrijetijd	27
2.14 Zakelijke (en juridische) diensten	28
2.15 Zorg	29
2.16 Overzicht ontwikkeling sectoren	30
3 Spreiding en concentratie over de stad	31
3.1 Inleiding	31
3.2 Aandachtsgebieden	31
3.3 Spreiding van vestigingen en banen	34
3.4 Verschuivingen binnen de stad	36
4 Groot-, Midden- en Kleinbedrijf	37
4.1 Inleiding	37
4.2 Grootbedrijf	37
4.3 MKB	40
4.4 Eenmanszaken	42
4.5 Starters	44
4.6 Snelle groeiers	45

5	Arbidsaanbod: beroepsbevolking	47
5.1	Inleiding	47
5.2	Kenmerken Haagse beroepsbevolking	48
5.3	Pendel	50
5.4	Prognose Haagse beroepsbevolking	51
6	Haagse regio	53
6.1	Inleiding	53
6.2	Werkgelegenheidsstructuur regiogemeenten Haaglanden	54
6.3	Werkgelegenheidsontwikkeling in de regio Haaglanden	55
6.4	Grote werkgevers in de regio Haaglanden	57
6.5	Verschuivingen binnen de regio Haaglanden	58

Bijlagen

I	Haagse sectoren in cijfers	59
II	Indeling in landelijke sectoren	62
III	Administratieve correctie in het werkgelegenheidsregister	63

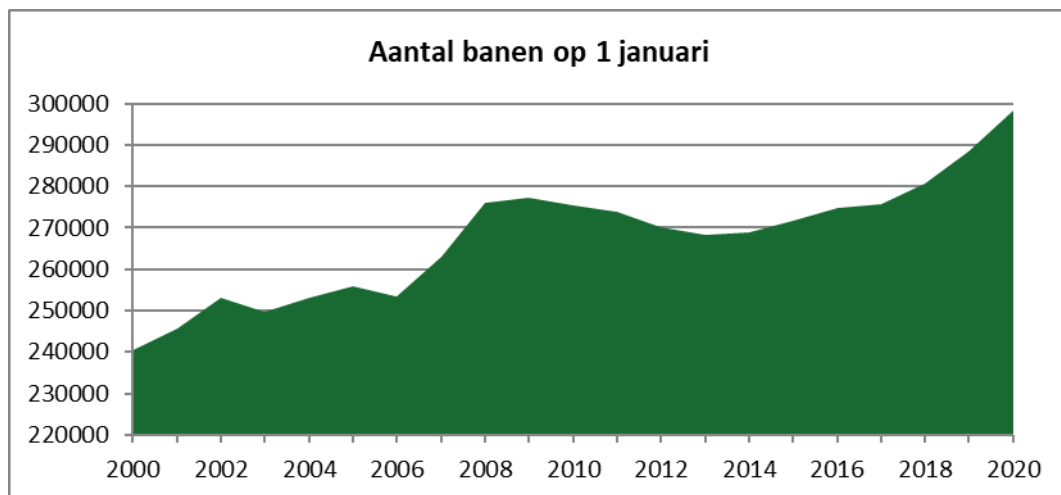
SAMENVATTING

Belangrijkste ontwikkelingen:

- De Haagse werkgelegenheid groeit flink door tot 1 januari 2020
- De banengroei zit vooral bij Zakelijke diensten, Bouw en Overheid
- De banengroei zit vooral bij eenmanszaken en grootbedrijf
- Het aantal starters is weer toegenomen
- De Haagse beroepsbevolking groeit naar verwachting tot 2025 harder dan de Haagse werkgelegenheid.

Banengroei

Op 1 januari 2020 heeft Den Haag 298.500 banen.¹ Dat waren er bijna 10.000 meer dan een jaar eerder, een groei van 3,5%. Voor het zesde jaar op rij is sprake van een duidelijke groei.

De groei van het aantal banen is vooral toe te schrijven aan nieuwe bedrijven in Den Haag. Dat zijn allereerst heel veel eenmanszaken en daarnaast een verhuizing van een grootbedrijf uit de regio naar Den Haag.

Sectoren

Bij de meeste sectoren is sprake van groei. De sector 'Zakelijke (en juridische) diensten' kende met ruim 3.300 extra banen de grootste groei, direct gevolgd door 'Bouw' met bijna 1.800 extra banen en 'Overheid en belangenorganisaties' met bijna 1.800 extra banen. Daarnaast is er ook sprake van een flinke groei bij de sectoren 'ICT en creatief en Onderwijs (excl. WO/HBO)' en Zorg. Deze sectoren groeien elk met 600-700 banen. De 'Maakindustrie' is de enige sector die is gekrompen; het gaat om een verlies van 180 banen.

¹ Onder een baan wordt verstaan een door een werkzame persoon bezette arbeidsplaats ongeacht aantal uren of dienstverband. Eén persoon kan meerdere banen hebben.

Spreiding over stad

Iets meer dan de helft van de banen in Den Haag is te vinden op een bedrijventerrein, in een kantorengedebied of in een winkelgebied. Hierbij is de Binnenstad het werkgebied met de meeste banen. De stadsdelen Centrum, Haagse Hout en Scheveningen hebben de meeste banen. Veel kleinere vestigingen zijn in de stadsdelen Escamp en Segbroek te vinden.

Groot-, midden en kleinbedrijf

De 390 vestigingen met 100 werknemers of meer zijn in Den Haag verantwoordelijk voor bijna de helft van de banen (47%). De groei in de afgelopen 5 jaar is beperkt. Sinds 2014 zijn er 2.200 banen bijgekomen, een groei van 1,7%. Maar het laatste jaar is het aantal banen wel flink toegenomen door de komst van grootbedrijf vanuit de regio naar Den Haag. Voor Den Haag bezien gunstig, maar op regionale schaal is sprake van substitutie-effect.

Het MKB, vestigingen met 1 t/m 99 werknemers, drijft voor een belangrijk deel op eenmanszaken. Het aantal eenmanszaken is enorm toegenomen, van 9.100 begin 2000 naar bijna 48.900 begin 2020, meer dan een vervijfvoudiging. Zij bepalen een steeds groter deel van de werkgelegenheid van Den Haag (16% begin 2020). Ze zijn vooral te vinden in de sectoren 'Bouw', 'Zakelijke dienstverlening' en 'ICT en creatief'. Ook bij de overige vestigingen van het MKB (met 2 t/m 99 werknemers) is de werkgelegenheid ten opzichte van 2000 gegroeid, maar veel minder hard (+7%).

Beroepsbevolking

De beroepsbevolking (werkenden en werklozen samen) bestaat naar schatting uit 279.000 mensen; dat is iets meer dan de helft van de totale Haagse bevolking. Ten opzichte van het landelijk gemiddelde is de Haagse beroepsbevolking relatief vaak hoog opgeleid (resp. 38% en 46%), het aandeel laagopgeleiden is vergelijkbaar (resp. 21% en 19%). Het grootste deel van de beroepsbevolking is tussen 25 en 54 jaar (48%).

Naar schatting werkt 45% van de Haagse beroepsbevolking in Den Haag en wordt 44% van de Haagse banen bezet door Hagenaars. De overige werknemers komen uit gemeenten in de regio Haaglanden of wonen op relatief korte afstand van Den Haag.

Begin 2020 (voor de uitbraak van COVID-19) waren er volgens het CBS ca. 12.000 werklozen in Den Haag. Dat is 4,3% van de beroepsbevolking (was 5,8% begin 2019).

Prognose

De werkgelegenheid groeide in periode 2000-2020 (inclusief twee periodes met sterke economische groei en een crisis) gemiddeld met 1,1% per jaar. Wanneer deze langdurige trend groei zich de komende jaren (lineair) voortzet, zal het aantal banen tot 2025 met ruim 16.000 toenemen tot ca. 315.000 banen.

De Haagse beroepsbevolking neemt tot 2025 naar verwachting toe met 20.000 mensen tot ca. 299.000 bij een gelijkblijvende participatiegraad. De beroepsbevolking groeit harder dan het aantal banen, waardoor de arbeidsmarktbalans, de verhoudingen tussen banen en werkende beroepsbevolking, iets meer onder druk komt te staan.

De verwachting is echter dat de participatiegraad toeneemt als gevolg van het verhogen van de pensioengerechtigde leeftijd. Als de participatiegraad met 3% stijgt, zal de beroepsbevolking groeien naar 318.000. Hierdoor komt de arbeidsmarktbalans nog verder onder druk en kan de werkloosheid weer oplopen. Of dat in de praktijk ook zo zal uitpakken is afhankelijk van meerdere factoren, zoals de gevolgen van COVID-19, de macro-economische groei in Nederland en de wereld, de ontwikkeling van de woningmarkt en de kwalitatieve mismatch van de arbeidsmarkt.

Regio Haaglanden

In de periode 2010-2014 zijn er in de regio Haaglanden 17.000 banen verloren gegaan als gevolg van de economische crisis, maar sinds 2015 groeit het aantal banen weer. In 2019 is het aantal banen met 11.820 toegenomen tot ruim 561.000 begin 2020. Dit is een groei van 2,1%; vergelijkbaar met 2018 (2,5%) maar lager dan de groei van Den Haag (3,5%).

Ten opzichte van begin 2010 zijn in de regio Haaglanden banen verloren gegaan bij de sectoren 'Overheid en belangenorganisaties' (-5.360 banen), 'Financiën' (-2.610) en 'Logistiek' (-1.700 banen). De sectoren met de meeste groei zijn 'Bouw' (+6.150 banen), 'Onderwijs (excl. HBO/WO)' (+5.230), 'Detailhandel en horeca' (+5.200), Zorg (+4.960), 'ICT en creatief' (+4.020) en 'Zakelijke (en juridische) diensten' (+4.000).

De ontwikkeling per gemeente was verschillend. Bij vijf van de negen regio-gemeenten, waaronder Den Haag, is de werkgelegenheid ten opzichte van 2010 flink gegroeid. In Zoetermeer en Wassenaar is die ongeveer gelijk gebleven (na een periode van krimp en groei). In Leidschendam-Voorburg en Rijswijk is de werkgelegenheid ten opzichte van 2010 met meer dan 10% gekrompen.

Ruim de helft van de banen is te vinden in Den Haag (53%). Naast de dominantie van de sector Overheid en belangenorganisaties heeft Den Haag in vergelijking met de regiegemeenten ook veel banen in de sector 'Financiën'.

1

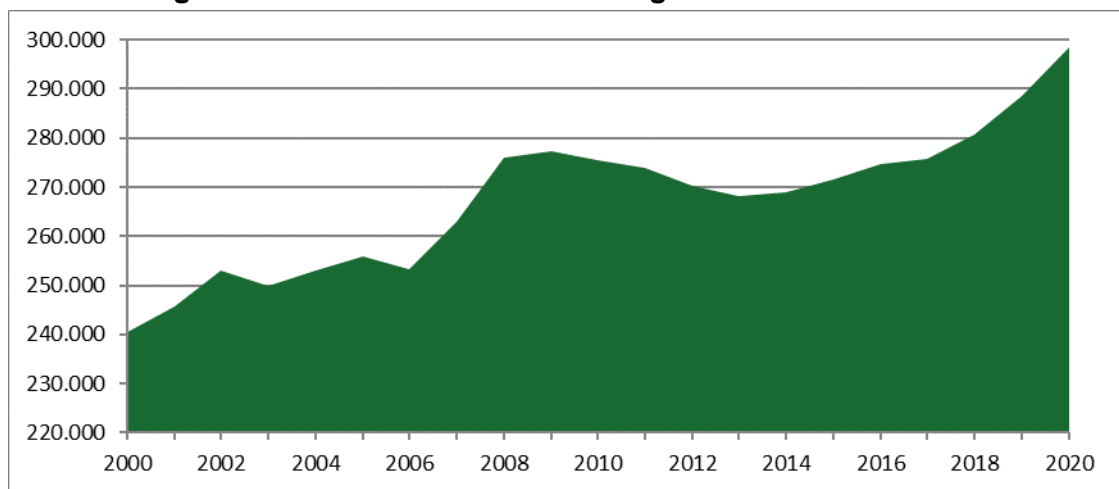
ONTWIKKELING OP HOOFDLIJNEN

1.1 INLEIDING

Aantal banen is in 2019 flink gegroeid

Op 1 januari 2020 had Den Haag 298.500 banen. Dat waren er 9.980 meer dan op 1 januari 2019, een groei van 3,5%. Ieder jaar worden de cijfers van voorgaande jaren met terugwerkende kracht gecorrigeerd. Daardoor kunnen de cijfers in dit rapport over 2020 iets afwijken van de Monitor Werkgelegenheid 2019. In bijlage III wordt dit verder toegelicht.

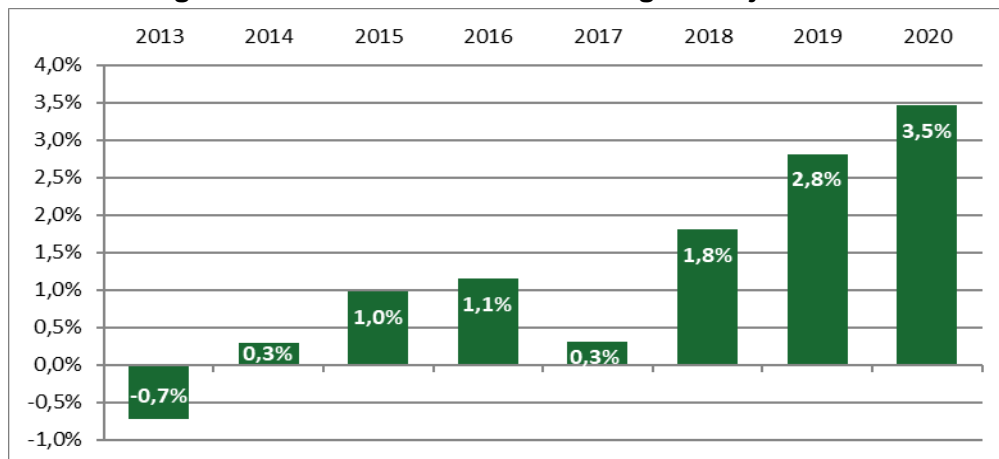
Figuur 1.1 Ontwikkeling van het aantal banen in Den Haag vanaf 2000

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking PSO

De groei in 2019 (stand 1 januari 2020 ten opzichte van 1 januari 2019) is groter dan in voorgaande jaren en is sinds de economische crisis niet meer zo hoog geweest (zie figuur 1.2). Er zijn nu ruim 21.000 banen meer in Den Haag dan op het hoogtepunt in 2009 vlak voor de economische crisis (was 277.290 banen).

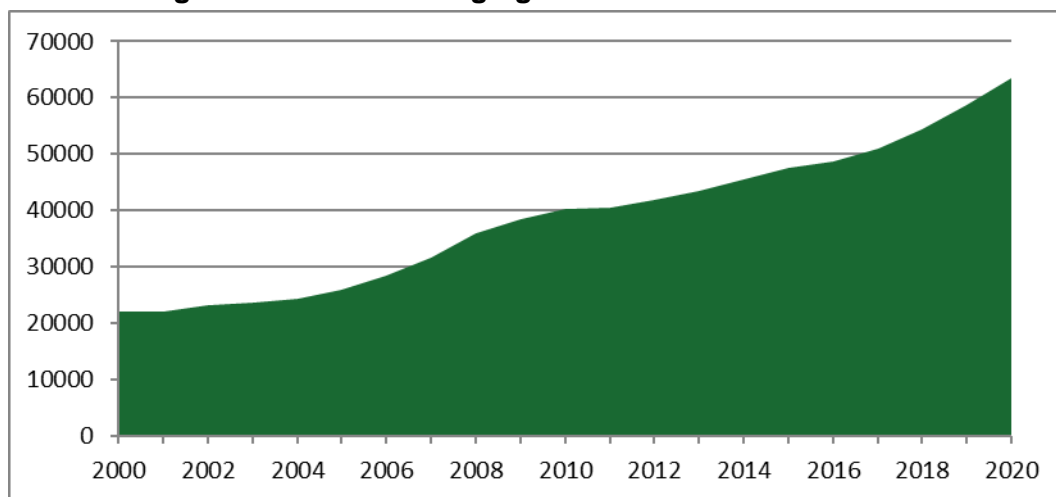
Figuur 1.2 Ontwikkeling van het aantal banen t.o.v. voorgaande jaar

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking PSO

In tegenstelling tot het aantal banen dat tijdens de economische crisis van 2009-2012 flink kromp, is het aantal vestigingen sinds 2000 continue blijven groeien. Op 1 januari 2020 heeft Den Haag 63.400 vestigingen.

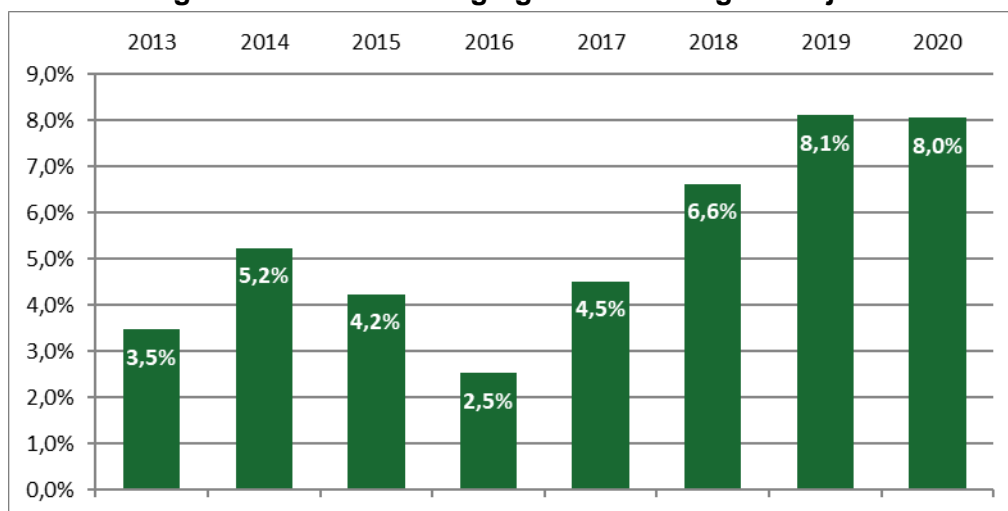
Figuur 1.3 Ontwikkeling van het aantal vestigingen

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking PSO

In 2019 is het aantal vestigingen met 4.720 toegenomen (8,0% groei). Dit is vergelijkbaar met 2018 en hoger dan jaren daarvoor.

Figuur 1.4 Ontwikkeling van het aantal vestigingen t.o.v. voorgaande jaar

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking PSO

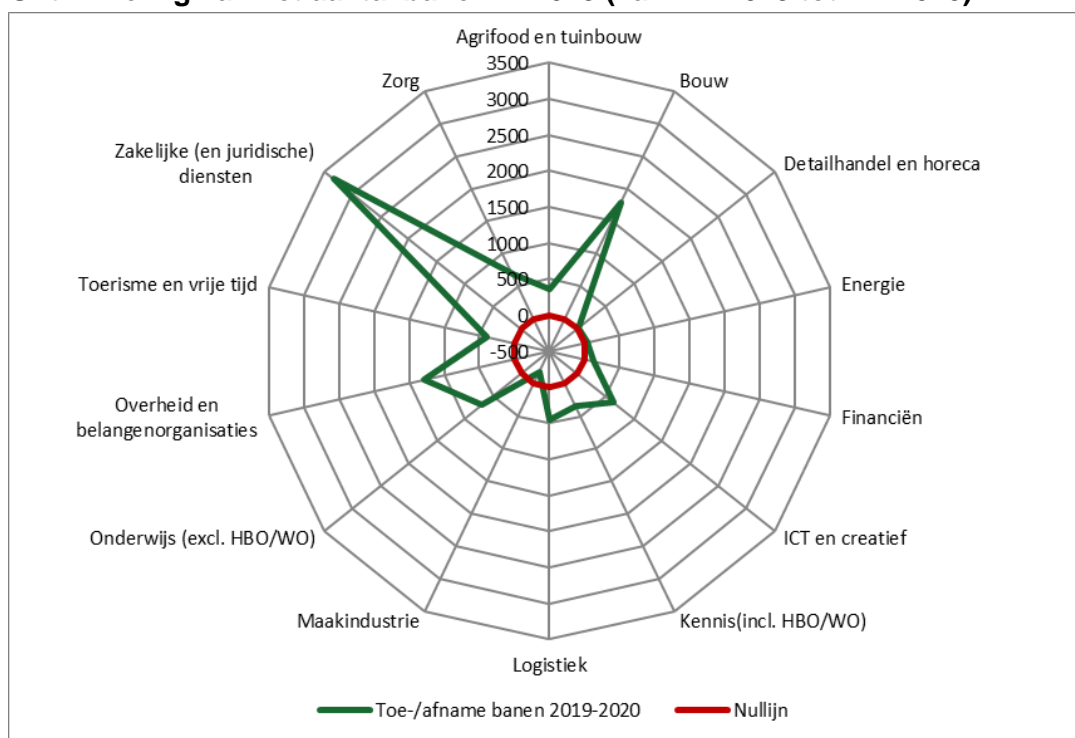
1.2 WAAR VINDT GROEI PLAATS?

Sterke groei bij Zakelijke diensten, Bouw en Overheid

De groei in het aantal banen is terug te vinden in enkele sectoren. De volgende figuur laat zien waar de toename in 2019 in Den Haag zit. Allereerst is dat de sector 'Zakelijke (en juridische) diensten' met ruim 3.330 extra banen, gevolgd door de Bouw met 1.780 banen en 'Overheid en belangenorganisaties met 1.290 banen. Daarnaast

is er ook sprake van een flinke groei bij de sectoren 'ICT en creatief', 'Onderwijs (excl. HBO/WO)' en Zorg. Deze sectoren groeien elk met 600-700 banen. De 'Maakindustrie' is de enige sector die is gekrompen. Het gaat om een verlies van 180 banen.

Figuur 1.5 Ontwikkeling van het aantal banen in 2019 (van 1-1-2019 tot 1-1-2020)

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking PSO

De volgende tabel laat het aantal banen zien per hoofdsector en de onderliggende sectoren begin 2019 en begin 2020. De sector 'Overheid en belangenorganisaties' is met bijna 63.000 banen de grootste sector in Den Haag. Daarna komen de sectoren 'Detailhandel en horeca' en 'Zorg' met ca. 42.000 banen. Naast de absolute ontwikkelingen laat de tabel ook de relatieve veranderingen zien per sector tussen 1 januari 2019 en 1 januari 2020. Dan valt op dat naast de eerder genoemde groeisectoren in absolute zin bij de sectoren 'Agrifood en tuinbouw' en 'Kennis (incl. HBO/WO)' sprake is van een sterke relatieve groei in het afgelopen jaar. Hoofdstuk 2 gaat dieper in op de ontwikkeling per sector en de onderliggende branches in de laatste tien jaar.

Tabel 1.1 Overzicht van het aantal banen naar sector (per 1 januari)

Ontwikkeling 2019-2020	2019	2020	groei-krimp absoluut	groei- percentage
Agrifood en tuinbouw	3.900	4.250	350	9,0%
Bouw	22.400	24.180	1.780	7,9%
Detailhandel en horeca	41.980	42.000	20	0,0%
Energie	2.730	2.770	40	1,5%
Financiën	7.840	7.980	140	1,8%
ICT en creatief	17.340	17.980	640	3,7%
Kennis (incl. HBO/WO)	6.150	6.500	350	5,7%
Logistiek	17.330	17.780	450	2,6%
Maakindustrie	6.970	6.790	-180	-2,6%
Onderwijs (excl. HBO/WO)	15.760	16.450	690	4,4%
Overheid en belangenorganisaties	61.540	62.830	1.290	2,1%
Toerisme en vrije tijd	10.900	11.300	400	3,7%
Zakelijke (en juridische) diensten	31.920	35.250	3.330	10,4%
Zorg	41.760	42.440	680	1,6%
Totaal	288.520	298.500	9.980	3,5%

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking PSO

1.3 BANENDYNAMIEK

Groei vooral door starters en verhuizingen van buiten de regio

De banendynamiek is opgebouwd uit verschillende onderdelen. In de eerste plaats is er het saldo van groei en krimp bij bedrijven die gedurende heel 2019 in Den Haag gevestigd waren. Ten tweede is er het saldo van banen bij bedrijven die zich in 2019 in Den Haag gevestigd hebben of eruit vertrokken zijn. En ten slotte is er het saldo van banen bij bedrijven die in 2019 zijn gestart of opgeheven.

In het werkgelegenheidsregister is alleen zicht op vestigingen binnen de regio Haaglanden. Bedrijfsvestigingen die afkomstig zijn uit of vertrekken naar gemeenten buiten deze regio zijn niet te onderscheiden van starters en opheffingen; wel is te zien dat een vestiging in de regionale registratie verschijnt of verdwijnt, maar niet wat daarvan de oorzaak is. Deze twee groepen worden daarom samen genomen. Alleen wanneer er binnen de regio Haaglanden wordt verhuisd, is te volgen waar een vestiging naar toe gaat of vandaan komt.

De grootste groei in werkgelegenheid is toe te schrijven aan startende bedrijven en bedrijven die zich in 2019 van buiten de regio Haaglanden in Den Haag vestigden (14.210 banen). Daar staat echter een verlies van 8.180 banen tegenover bij vestigingen die zijn vertrokken naar buiten Haaglanden of zijn opgeheven. Het saldo van de groep vestigers van *buiten* Haaglanden/starters en vertrekkers naar *buiten* Haaglanden/opheffingen levert een winst op van 6.030 banen.

Daarnaast is een groei te zien bij de *bestaande* vestigingen (autonome groei). De vestigingen die zowel begin 2019 als begin 2020 in Den Haag gevestigd waren, lieten per saldo een toename zien van 1.890 banen. Dit betekent dat er sinds de start van de crisis in 2009 voor het zesde jaar op rij sprake was van groei bij de bestaande vestigingen.

Het saldo van in- en uitverhuizingen *binnen* de regio naar de overige gemeenten binnen Haaglanden is -340 vestigingen². Er vertrokken dus meer vestigingen uit Den Haag naar de regio dan omgekeerd. Per saldo kwamen er 2.080 banen vanuit de regio Haaglanden naar Den Haag.

Overigens is er bij het overgrote deel van de vestigingen géén sprake van een ontwikkeling in de werkgelegenheid. Bij 47.850 vestigingen (76% van alle vestigingen) was de werkgelegenheid op 1 januari 2020 hetzelfde als op 1 januari 2019 (totaal 110.730 banen).

De dynamiek vond plaats in 17.670 vestigingen. Het betrof ruim 40.340 banen (25.160 kwamen er bij en 15.180 gingen verloren).

Tabel 1.2 Bedrijfsdynamiek

Ontwikkeling 2019-2020	vestigingen	banen
Per 1-1-2019	58.670	288.520
Bestaande vestigingen in Den Haag met groei	2.100	7.520
Bestaande vestigingen in Den Haag met krimp	2.200	-5.650
Saldo autonome ontwikkeling	-	1.870
Groei door vestiging (van buiten Haaglanden) of starter	10.780	14.210
Krimp door vertrek (naar buiten Haaglanden) of opheffing	-5.710	-8.180
Saldo vestiging/vertrek en starter/opheffing	5.070	6.030
Groei door in-verhuizing uit Haaglanden	470	3.430
Krimp door uit-verhuizing naar Haaglanden	-810	-1.350
Saldo in-/uit-verhuizing binnen Haaglanden	-340	2.080
Saldo ontwikkelingen	4.730	9.980
Per 1-1-2020	63.400	298.500

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking PSO

² De regio Haaglanden bestaat uit de gemeenten Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Westland en Zoetermeer.

1.4 ARBEIDSMARKTBALANS

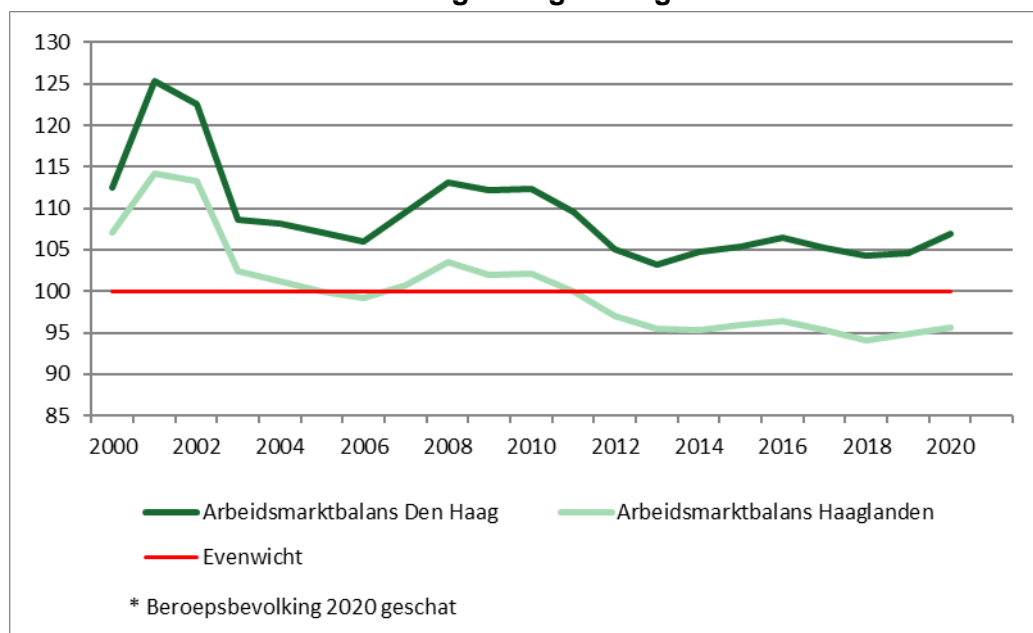
Werkgelegenheidsfunctie van Den Haag en regio onder druk

Het aantal banen is begin 2020 iets sterker toegenomen dan de omvang van de beroepsbevolking (werkenden en werklozen samen, zie ook hoofdstuk 5). Hierdoor is de arbeidsmarktbalans iets verbeterd. Deze balans geeft de verhouding weer tussen de omvang van de beroepsbevolking en het aantal banen binnen de gemeente. Bij waarden onder de 100 zijn er te weinig banen om de beroepsbevolking volledig aan het werk te krijgen en bij waarden boven de 100 zijn er meer banen dan mensen in de beroepsbevolking. Overigens houdt deze balans geen rekening met kwalitatieve scheefheid of pendel en is het niet meer dan een indicatie van de werkgelegenheidsfunctie van een stad of regio.

De arbeidsmarktbalans van Den Haag naderde in 2013 de evenwichtslijn van 100, maar is sindsdien weer licht gestegen naar 107 begin 2020.

De arbeidsmarktbalans voor de regio Haaglanden ziet er iets ongunstiger uit. Begin 2020 ligt die balans op 96. Hoewel er ten opzichte van 2018 sprake is van een lichte verbetering, is de balans ten opzichte van 2013 nauwelijks veranderd.

Figuur 1.6 Arbeidsmarktbalans in Den Haag en regio Haaglanden vanaf 2000

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden en CBS, bewerking PSO

1.5 FLEXIBELE SCHIL

Veel parttimers in Detailhandel en horeca

Van de 298.500 banen begin 2020 worden er naar schatting 7.200 ingevuld door inhuurkrachten. Dat is 2,4% van alle banen. Het aantal inhuurkrachten is de afgelopen 10 jaar met ruim 1.300 toegenomen, maar het aandeel van de Haagse werkgelegenheid is niet veel toegenomen (was 2,1% in 2010).

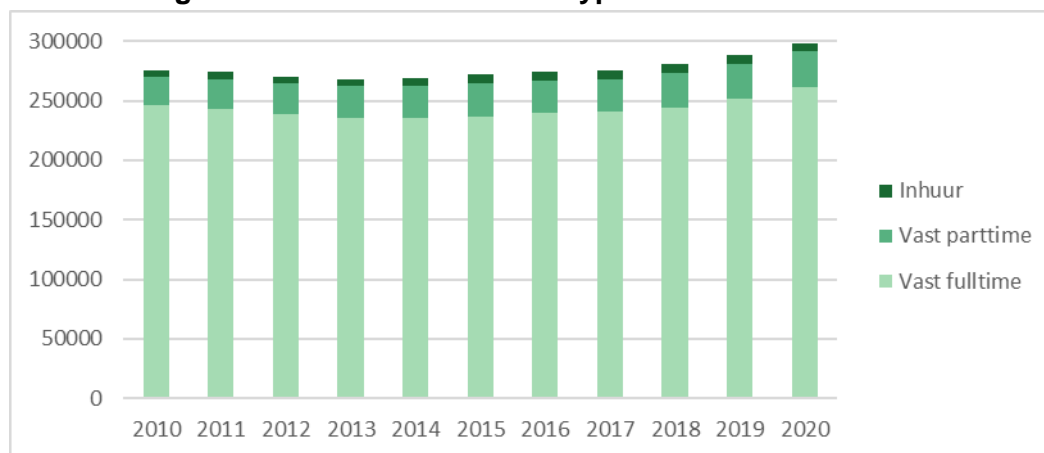

Naast inhuurkrachten zijn er nog parttime banen van minder dan 12 uur per week (o.a. nuluren-contracten) die ook voor flexibiliteit binnen bedrijven zorgen. Hiervan zijn er ca. 29.900 in Den Haag (10% van alle banen).

De flexibele schil bestaat dus uit ongeveer 37.100 banen (12% van alle banen).

In figuur 1.7 is de ontwikkeling in de tijd te zien. Sinds 2010 is het aandeel met 2 procentpunt toegenomen (was 10% in 2010).

Figuur 1.7 Ontwikkeling van het aantal banen naar type

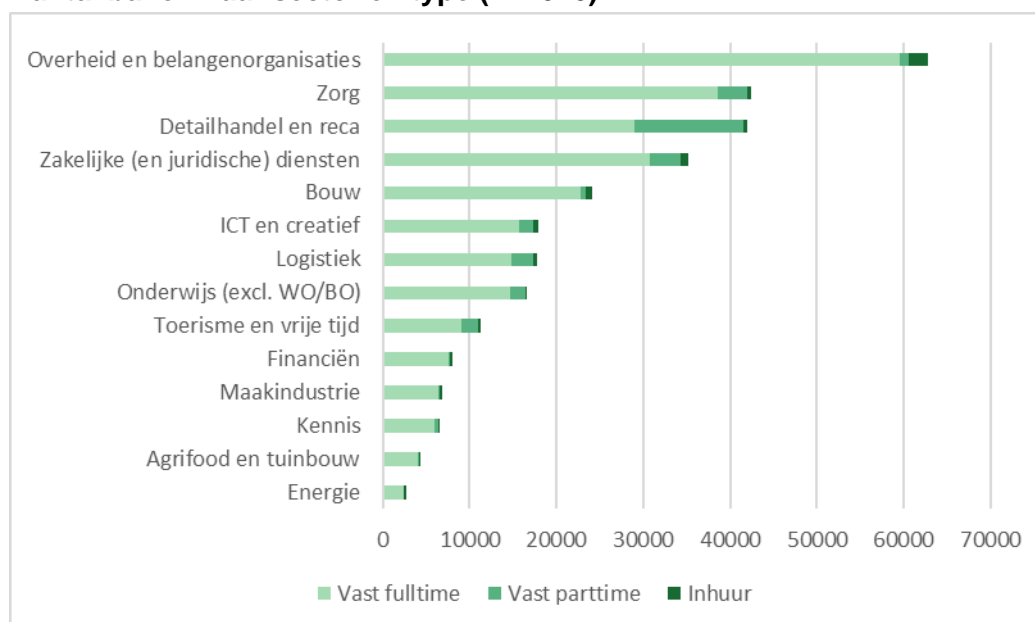

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking PSO

Tussen sectoren zijn er grote verschillen. Parttimers (<12 uur per week) komen vooral in 'Detailhandel en horeca' voor. Maar ook de sectoren Zorg, 'Zakelijke diensten', 'Logistiek' en 'Toerisme en vrije tijd' hebben veel parttimers.

Inhuurkrachten zijn vooral te vinden bij 'Overheid en belangenorganisaties', 'Zakelijk diensten' en 'ICT en creatief'.

Figuur 1.8 Aantal banen naar sector en type (in 2020)

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking PSO

Verhoudingsgewijs is de flexibele schil (het aandeel parttimers en inhuurkrachten van totaal aantal banen) het grootst bij 'Detailhandel en horeca' (31%), 'Toerisme en vrije tijd' (19%) en 'Logistiek' (17%).

Bij 'Overheid en belangenorganisaties' werken weliswaar absoluut gezien veel inhuurkrachten, maar het aandeel van de flexibele schil is met 5% het laagst van alle sectoren. Ook de Bouw scoort laag (5%), maar in deze sector wordt veel gewerkt met zzp'ers. Dat is ook een soort van flexibele schil, maar niet iedere zzp'er is daaraan toe te rekenen.

2

ONTWIKKELING HAAGSE SECTOREN

2.1 INLEIDING

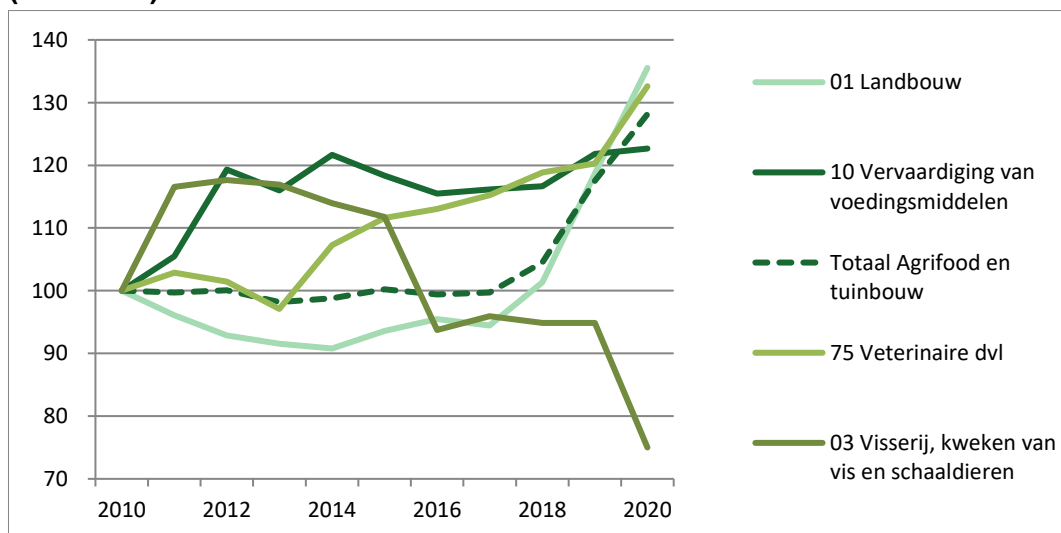
In dit hoofdstuk wordt per sector de ontwikkeling in de afgelopen 10 jaar besproken aan de hand van indexcijfers. Daarbij wordt tevens aangegeven uit welke branches een sector is samengesteld en hoe die zich de afgelopen jaren hebben ontwikkeld.³ In bijlage I is voor iedere sector het aantal vestigingen en banen per branche te vinden, evenals het aandeel van een branche binnen de sector en de totale Haagse werkgelegenheid.

2.2 AGRIFOOD EN TUINBOUW

Landbouw groeit flink

‘Agrifood en tuinbouw’ is met 4.250 banen een van de kleinste economische sectoren in Den Haag. Het aandeel in de totale Haagse werkgelegenheid is 1,4%. Het aantal banen in deze sector is de laatste twee jaar flink gegroeid. Dit hangt vooral samen met de groei van het aantal banen in de branche ‘Landbouw’, de belangrijkste branche binnen de sector (met een aandeel van 73%). Het aantal banen in de ‘Visserij’ is in 2015 en 2019 flink gekrompen. ‘Vervaardiging van voedingsmiddelen’ is ten opzichte van 2010 flink gegroeid, maar wel met de nodige fluctuaties. ‘Veterinaire dienstverlening’, een kleine branche, zit sinds 2013 in de lift.

Figuur 2.1 Ontwikkeling banen in ‘Agrifood en tuinbouw’ naar branche, geïndexeerd (2010=100)

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking PSO

³ Het gaat hierbij om de SBI-indeling op het niveau van twee cijfers. In totaal zijn er 99 branches.

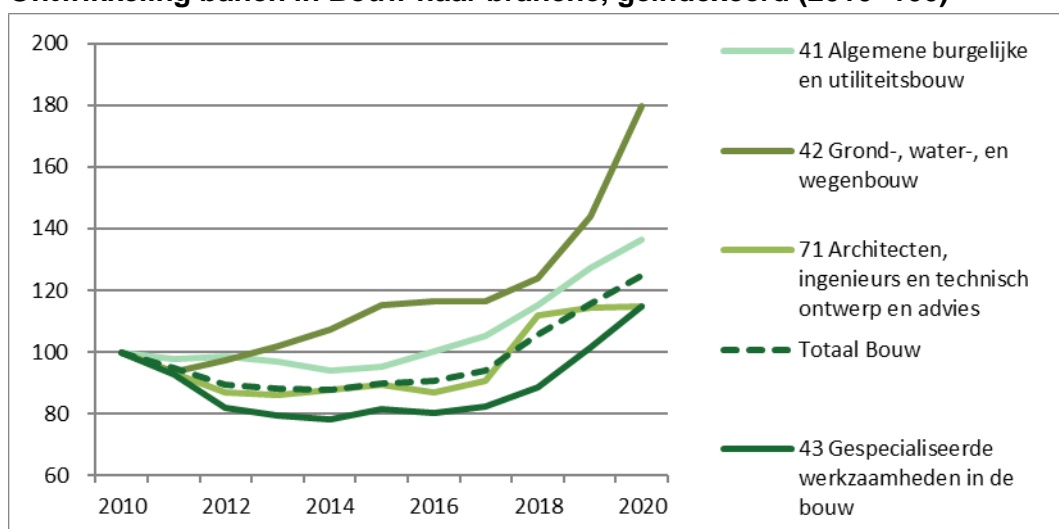
2.3 BOUW

Utiliteitsbouw groeit stevig door

De Bouw sector heeft tijdens de economische crisis flinke klappen opgelopen en kromp sterk, maar sinds 2013 is er sprake van een sterke groei. In 2019 groeide het aantal banen met 1.780 naar 24.190 banen. Met een aandeel van 8,1% is de Bouw een belangrijke sector in Den Haag.

Alle branches binnen deze sector laten ongeveer dezelfde ontwikkeling zien. De groei is het sterkst bij 'Grond-, water- en wegenbouw'. Ook 'Algemene burgerlijke en utiliteitsbouw' groeit stevig, dit is tevens de grootste branche binnen deze sector (met een aandeel van 38%). Bij de 'Gespecialiseerde werkzaamheden in de bouw' was de daling het grootst, maar deze branche is inmiddels boven het niveau van 10 jaar geleden uitgestegen.

Figuur 2.2 Ontwikkeling banen in Bouw naar branche, geïndexeerd (2010=100)

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking PSO

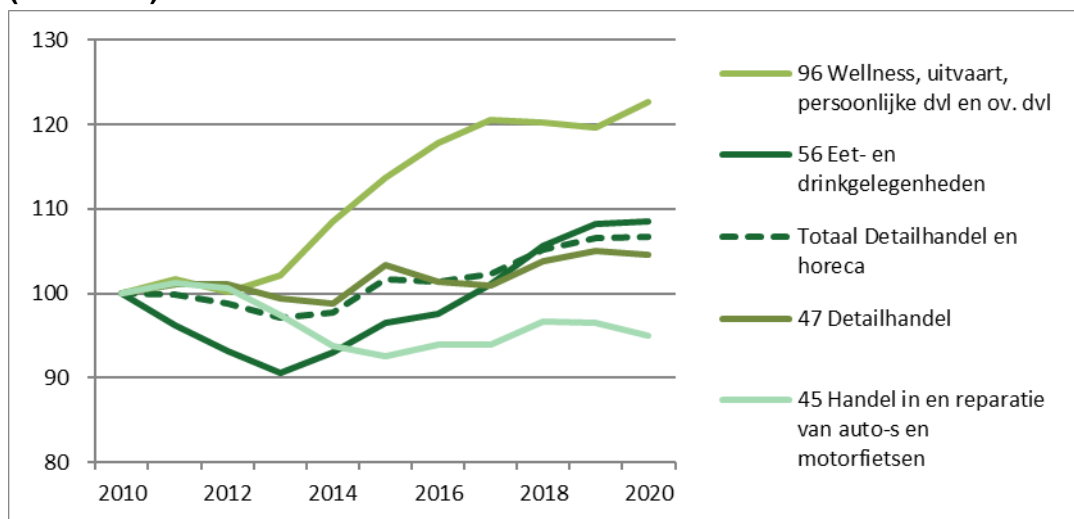
2.4 DETAILHANDEL EN HORECA

Horeca groeit hard, detailhandel licht

De sector 'Detailhandel en horeca' is een van de grootste Haagse sectoren (met een aandeel van 14%). Op 1 januari telde de sector 42.000 banen, ongeveer evenveel als een jaar eerder.

Binnen de sector is de branche 'Detailhandel' het grootst met 23.710 banen (en een aandeel van 57%). Deze branche is sinds 2014 gestaag gegroeid, maar minder hard dan de sector in zijn geheel. Het aantal banen in 'Eet- en drinkgelegenheden' is tot 2013 gedaald maar groeit sindsdien sterk. Nog sterker groeide de branche 'Welness, uitvaart' in de periode 2013-2017, maar aan die groei is de afgelopen twee jaar een einde gekomen. Het aantal banen in de 'Handel in en reparatie van auto's' is tot 2015 afgenomen, maar sindsdien redelijk stabiel.

Figuur 2.3 Ontwikkeling banen in 'Detailhandel en horeca' naar branche, geïndexeerd (2010=100)

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking PSO

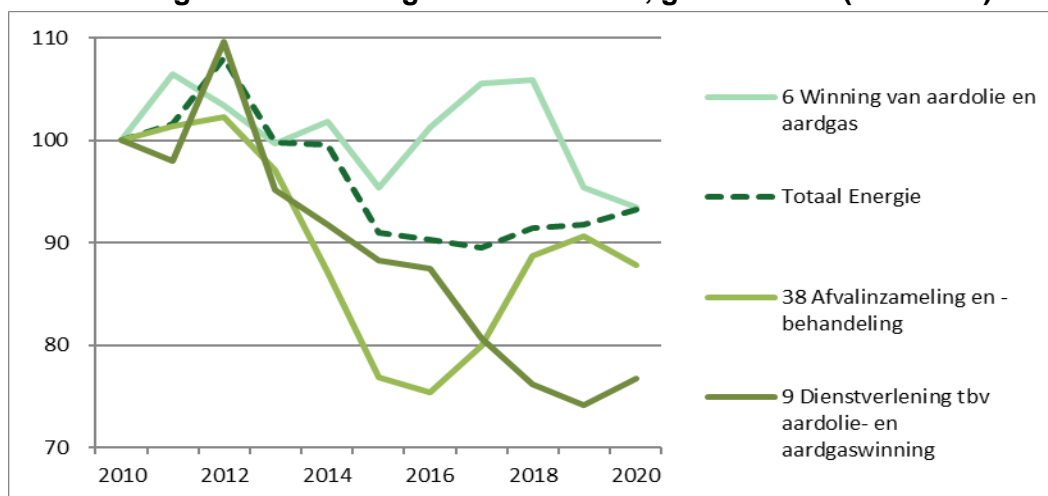
2.5 ENERGIE

Energie groeit weer licht in Den Haag

Begin 2020 telt de sector 'Energie' 2.770 banen in Den Haag. Met 1% van de Haagse werkgelegenheid is het een kleine sector. Het gaat hier echter alleen om vestigingen waarvan de SBI-codes binnen de sector 'Energie' vallen. Het Energiecluster is groter. In de regio Den Haag zijn namelijk relatief veel bedrijven aanwezig die zich met olie- en gaswinning bezig houden zoals Shell, Q8, Total en Aramco. Een deel van de vestigingen van deze bedrijven valt echter niet in de sector 'Energie'. Zo worden hoofdvestigingen meestal tot de sector 'Zakelijke diensten' gerekend.

De inzameling en verwerking van afvalstoffen wordt ook tot de sector 'Energie' gerekend.

Figuur 2.4 Ontwikkeling banen in 'Energie' naar branche, geïndexeerd (2010=100)

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking PSO

De grootste branche binnen de sector is 'Dienstverlening ten behoeve aardolie en gaswinning' met 1.100 banen (een aandeel van 40%). Sinds 2012 is het aantal banen in deze branche flink gedaald.

De grote schommelingen in de branche 'Winning van aardolie en aardgas' over de jaren in Den Haag werden veroorzaakt door enkele grote bedrijven die verhuisden, krompen of schoven met personeel tussen verschillende vestigingen binnen de regio Haaglanden.

Het aantal banen in de branche 'Afvalinzameling en behandeling' daalde tot 2016, maar is sindsdien flink gegroeid.

2.6 FINANCIËN

Stabiel beeld

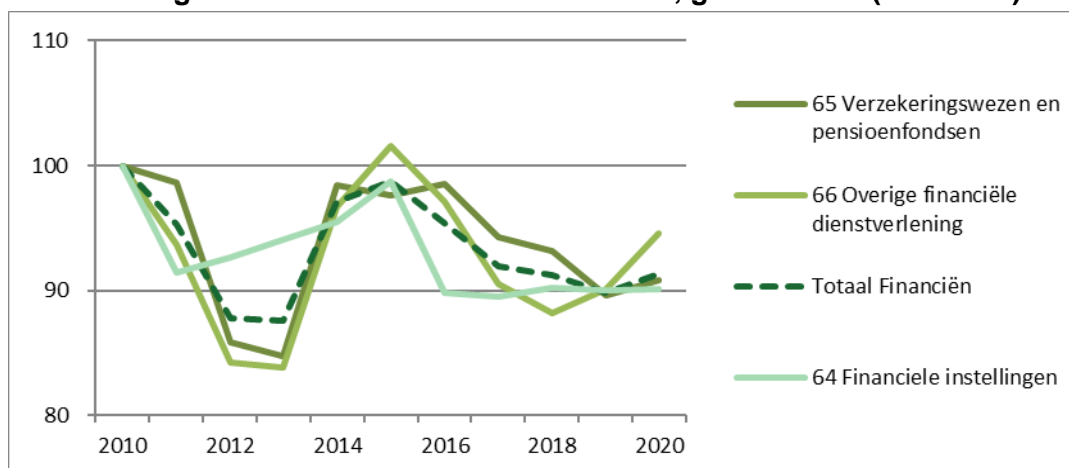
De sector 'Financiën' is tijdens de economische crisis fors gekrompen. In de periode 2013- 2015 was er sprake van licht herstel maar in de jaren daarna is het aantal banen weer gestaag gedaald tot 7.980 begin 2020. Het aandeel in de Haagse werkgelegenheid bedraagt 3%

De grootste branche binnen de sector bestaat uit 'Verzekeringsmaatschappijen en pensioenfondsen' (met een aandeel van 47%). Het aantal banen in deze branche is ten opzichte 2010 met 9% gedaald.

'Financiële instellingen' zoals banken zijn ook een belangrijk onderdeel van deze sector, maar het belang neemt af. Het aantal banen in deze branche is het sterkst gedaald (met 10% ten opzichte 2010).

'Overige financiële dienstverlening' is de kleinste branche binnen de sector 'Financiën'. De ontwikkeling van het aantal banen volgt het patroon van de gehele sector.

Figuur 2.5 Ontwikkeling banen in 'Financiën' naar branche, geïndexeerd (2010=100)

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking PSO

2.7 ICT EN CREATIEF

Sterke groei bij IT-dienstverlening

De sector 'ICT en creatief' is met 17.980 banen een middelgrote sector in Den Haag (aandeel 6%).

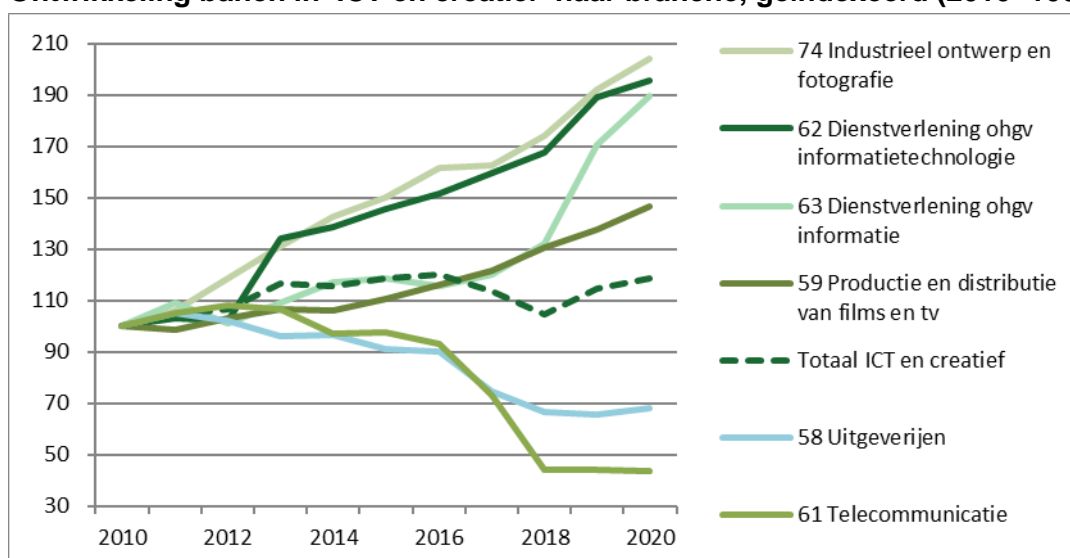
'Dienstverlening op het gebied van informatietechnologie' is tegenwoordig binnen de sector 'ICT en creatief' de grootste branche (met een aandeel van 47%). Bovendien heeft deze branche zich na de crisis gunstig ontwikkeld. Het aantal banen in deze branche verdubbelde bijna en omvat begin 2020 8.410 banen.

'Telecommunicatie' was tot voor kort de grootste branche binnen de sector, maar door het vertrek van KPN uit Den Haag (vanaf 2016) gingen er ca. 2.000 banen in deze branche verloren. Begin 2020 telde deze branche nog 2.830 banen.

'Industrieel ontwerp en vormgeving' telt 3.980 banen en is binnen de sector de snelst groeiende branche. Sinds 2010 verdubbelde het aantal banen.

Verder vallen binnen de sector 'ICT en creatief' nog een aantal kleinere branches zoals 'Uitgeverijen' en 'Productie en distributie van films en tv'. De eerste is sinds 2010 flink gegroeid en de tweede flink gekrompen.

Figuur 2.6 Ontwikkeling banen in 'ICT en creatief' naar branche, geïndexeerd (2010=100)

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking PSO

2.8 KENNIS

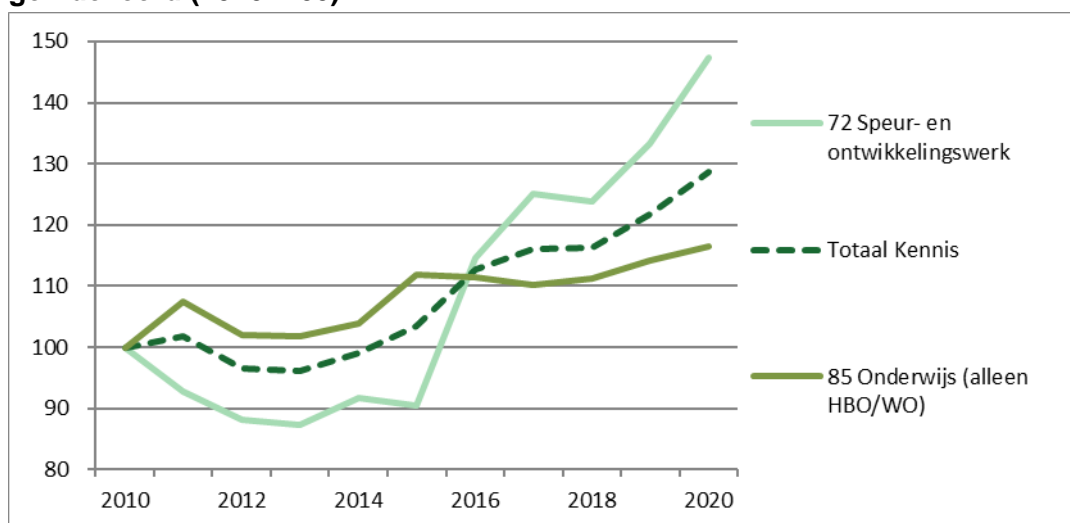
Sterke groei bij Speur en ontwikkelingswerk

'Kennis (inclusief HBO/WO onderwijs)' is met 6.500 banen een relatief kleine sector. Het aandeel binnen de Haagse werkgelegenheid is 2%. Maar het aandeel groeit wel.

Het 'Onderwijs op HBO en WO niveau' is met een aandeel van 55% de grootste branche binnen de sector. Het aantal banen is de afgelopen jaren gestaag gegroeid tot 3.570 begin 2020.

De branche 'Speur- en ontwikkelingswerk' is kleiner, maar groeit de laatste jaren hard.

Figuur 2.7 Ontwikkeling banen in 'Kennis (incl. HBO/WO Onderwijs)', naar branche, geïndexeerd (2010=100)

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking PSO

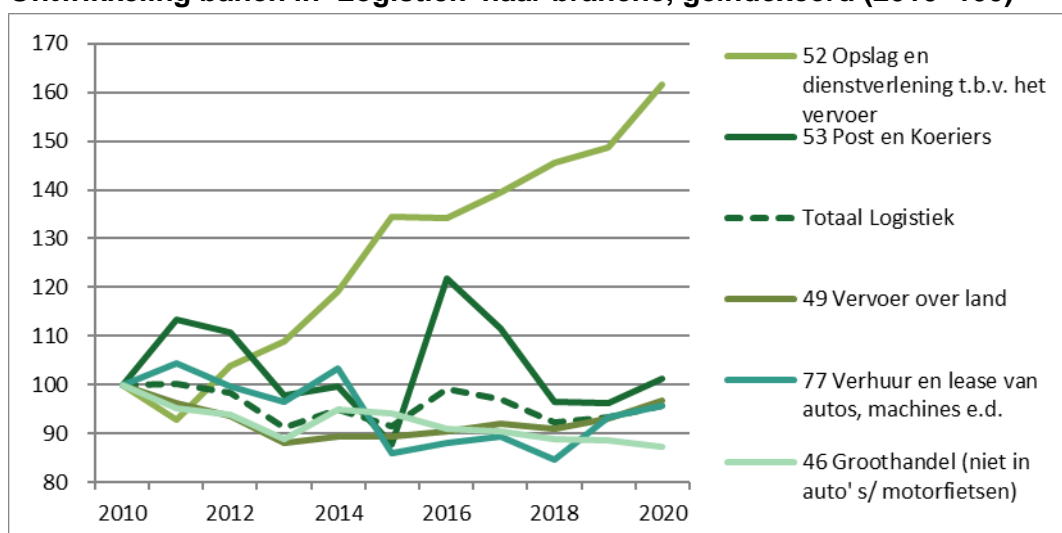
2.9 LOGISTIEK

Groei bij Opslag en dienstverlening t.b.v. vervoer

De sector 'Logistiek' telt begin 2020 17.780 banen en behoort met een aandeel van 6% tot de middelgrote sectoren. Het aantal banen is ten opzichte van 2010 licht gekrompen, maar tussen de branches zijn er grote verschillen.

'Groothandel en handelsbemiddeling' is met een aandeel van 35% de grootste branche binnen de sector. Het aantal banen is de afgelopen jaren licht gedaald tot 6.140 banen begin 2020.

Figuur 2.8 Ontwikkeling banen in 'Logistiek' naar branche, geïndexeerd (2010=100)

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking PSO

'Vervoer over land' is ook een relatief grote branche binnen de sector met een aandeel van 31%. Tussen 2010 en 2013 daalde het aantal banen in deze branche, maar sindsdien is het aantal banen weer licht gestegen tot 5.510 begin 2020. 'Post en koeriers' komt qua grootte op de derde plaats. Deze branche liet de afgelopen 10 jaar grote schommelingen zien. Dit heeft o.a. te maken met verhuizingen van vestigingen van PostNL.

2.10 MAAKINDUSTRIE

Sterke groei bij Reparatie en installatie van machines

De 'Maakindustrie' is met 6.780 banen een relatief kleine sector in Den Haag (het aandeel is 2%). Het aantal banen in de sector als geheel is de afgelopen jaren betrekkelijk stabiel, maar kromp afgelopen jaar wel met 230 banen en er zijn grote verschillen tussen de diverse branches.

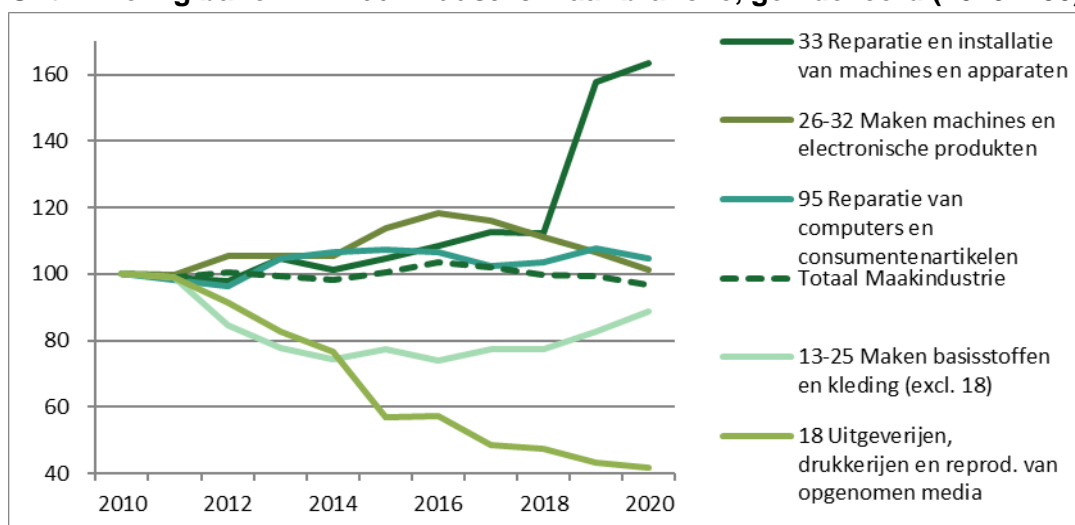
Het 'Maken machines, elektronische en overige producten' is de grootste branche binnen de sector met een aandeel van 66%. Het aantal banen is tot 2016 flink gegroeid, maar de afgelopen vier jaar weer gedaald tot 4.480 banen begin 2020, vergelijkbaar met het niveau van 2010.

Het 'Maken van basisstoffen en kleding' laat een omgekeerde ontwikkeling zien. Tot 2014 kromp het aantal banen, maar de laatste twee jaar groeit deze branche weer en is bijna terug op het niveau van 2010. Met 500 banen is het kleine branche.

'Reparatie en installatie van machines en apparaten' laat in 2018 een sterke groei zien (door de komst van twee middelgrote vestigingen). Het gaat echter om een kleine branche met 530 banen. 'Reparatie van computers en consumentenartikelen' is een kleine, stabiele branche.

Het aantal banen bij 'Uitgeverijen en drukkerijen' laat sinds 2016 de sterkste groei binnen de sector zien, maar met 40 banen begin 2020 is het een zeer kleine branche.⁴

Figuur 2.9 Ontwikkeling banen in 'Maakindustrie' naar branche, geïndexeerd (2010=100)

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking PSO

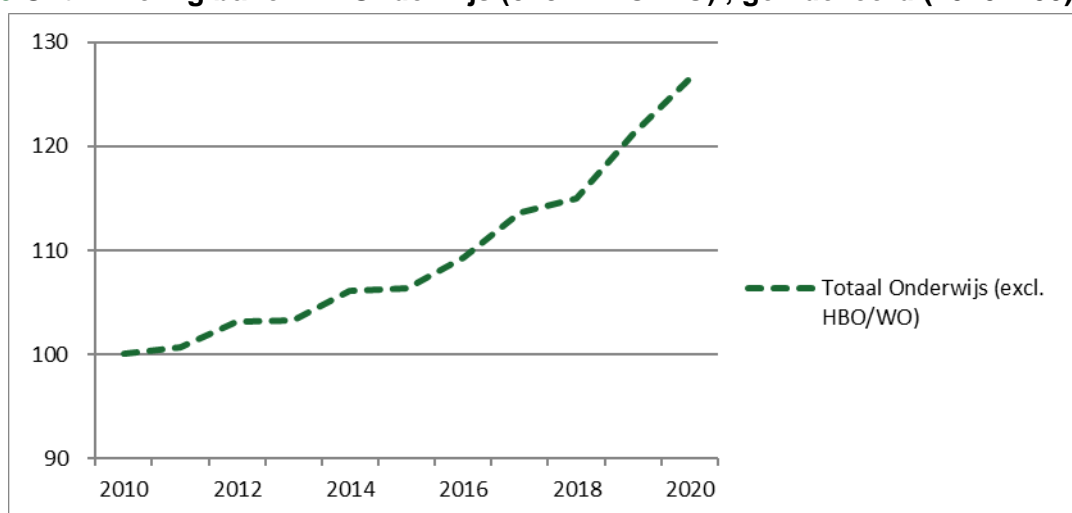
⁴ Het hier om een andere branche dan onder 'ICT en creatief'

2.11 ONDERWIJS (excl. HBO en WO)

Gestage groei

De sector 'Onderwijs (excl. HBO en WO)' telt 16.450 banen en is de afgelopen 10 jaar gestaag gegroeid. Met een aandeel van 6% is Onderwijs een middelgrote sector binnen de Haagse werkgelegenheid. Hoger en wetenschappelijk onderwijs vallen er buiten omdat die aan de sector Kennis zijn toegerekend. Het MBO wordt in deze sector wel meegerekend.

Figuur 2.10 Ontwikkeling banen in 'Onderwijs (excl. HBO/WO)', geïndexeerd (2010=100)

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking PSO

2.12 OVERHEID EN BELANGENORGANISATIES

Sterke groei bij gemeente Den Haag

Den Haag kent als regeringsstad veel ministeries binnen haar grenzen. Ook de provinciale overheid huist hier en de gemeente Den Haag is zelf ook een belangrijke werkgever. Daarnaast zijn mede vanwege de aanwezigheid van de Rijksoverheid vele nationale en internationale belangenorganisaties in Den Haag gehuisvest. In totaal telde de sector Overheid en belangenorganisaties begin 2020 62.820 banen. Dat is 21% van de Haagse werkgelegenheid. Daarmee is 'Overheid en belangenorganisaties' veruit de grootste sector in Den Haag.

Binnen de sector is het 'Rijk' de grootste werkgever (met een aandeel van 70%). In de periode 2010-2014 is het aantal banen bij het 'Rijk' met 8% gekrompen, maar sindsdien groeit het aantal banen weer gestaag. Wel hebben enkele grote verhuizingen van onderdelen plaatsgevonden, maar per saldo heeft dat geen grote verschuivingen teweeg gebracht.

Bij de 'Provincie' is het aantal banen flink gedaald. tot 2.570 begin 2020.

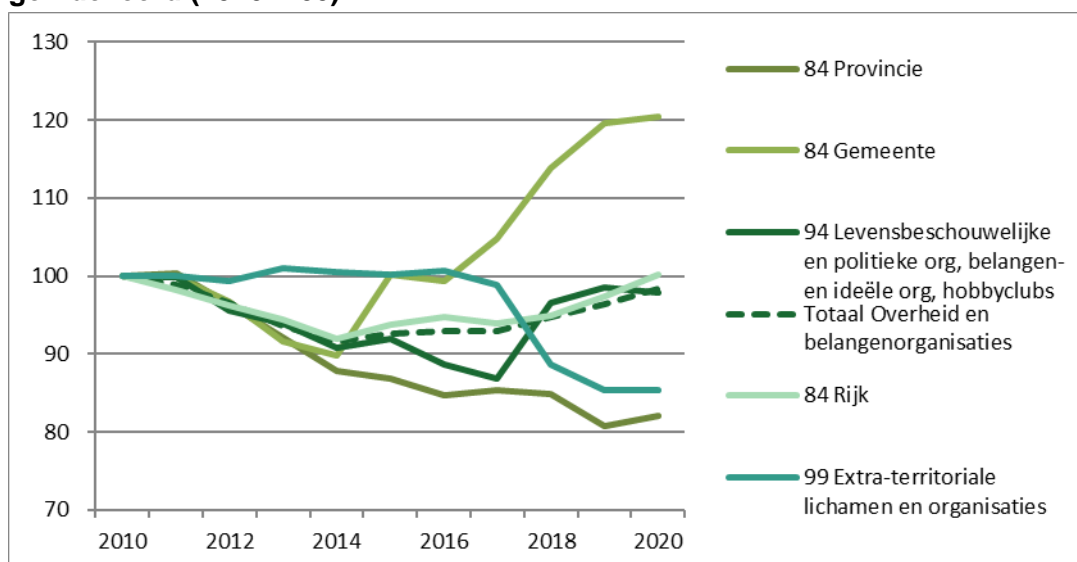
Bij de 'Gemeente Den Haag' daalde het aantal banen tot 2014 met 10%. Sindsdien is er echter sprake van een sterke groei. Ten opzichte van 10 jaar geleden heeft de gemeente nu 20% meer banen.

Het aantal banen bij 'Extra-territoriale instellingen' was tot 2016 redelijk stabiel, maar de laatste jaren daalt het. Zo kromp in 2017 het aantal banen sterk door de sluiting van het Joegoslavië Tribunaal.

Werkgelegenheidsmonitor 2020

Bij 'Levensbeschouwelijke en politieke organisaties' daalde het aantal banen tot 2017. Sindsdien groeit het aantal banen weer en is deze branche terug op het niveau van 2010.

Figuur 2.11 Ontwikkeling banen in 'Overheid en belangenorganisaties' naar branche, geïndexeerd (2010=100)

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking PSO

2.13 TOERISME EN VRIJETIJD

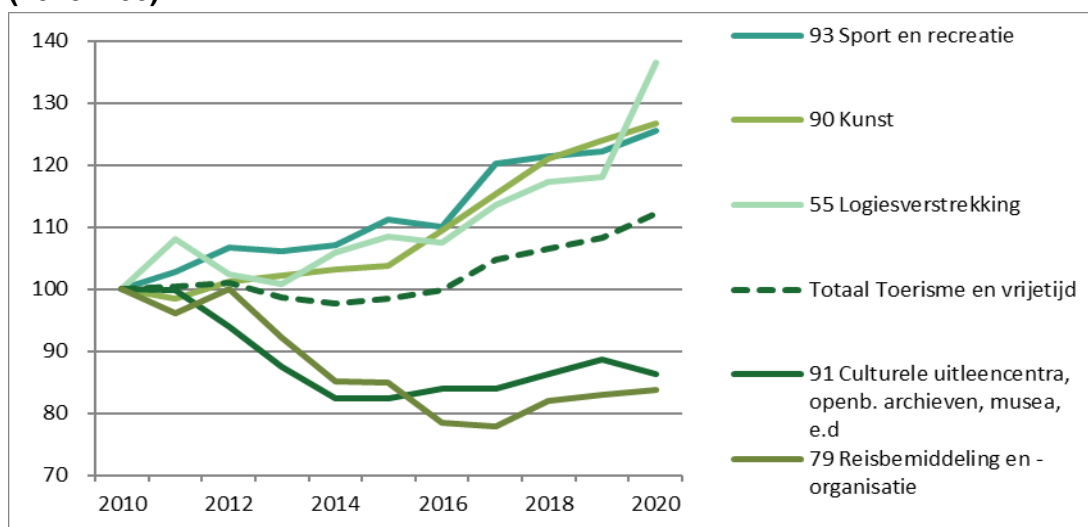
Kunst en cultuur blijven groeien

De sector 'Toerisme en vrijetijd' telt 11.300 banen en behoort met een aandeel van 4% tot de kleinere sectoren binnen de Haagse werkgelegenheid. Toerisme moet echter ook in samenhang met 'Detailhandel en horeca' worden gezien, want de verwevenheid van beide sectoren is groot. De sector 'Toerisme en vrijetijd' is de afgelopen jaren gegroeid, maar tussen de branches zijn er aanzienlijke verschillen. 'Kunst' is met 4.600 banen en een aandeel van 41% de grootste branche. Het aantal banen is ten opzichte van 2010 met 27% gegroeid.

'Sport en recreatie' komt binnen de sector op de tweede plaats met een aandeel van 19%. Het aantal banen in deze branche ook sterk gegroeid (25%). De branche 'Logiesverstrekking' is de afgelopen 10 jaar het sterkst gegroeid (37%).

Het aantal banen bij de 'Culturele uitleencentra' en bij 'Reisbemiddeling' lieten in de periode 2010-2014 een flinke daling zien, maar zitten de laatste jaren weer in de lift.

Figuur 2.12 Ontwikkeling banen in 'Toerisme en vrijetijd' naar branche, geïndexeerd (2010=100)

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking PSO

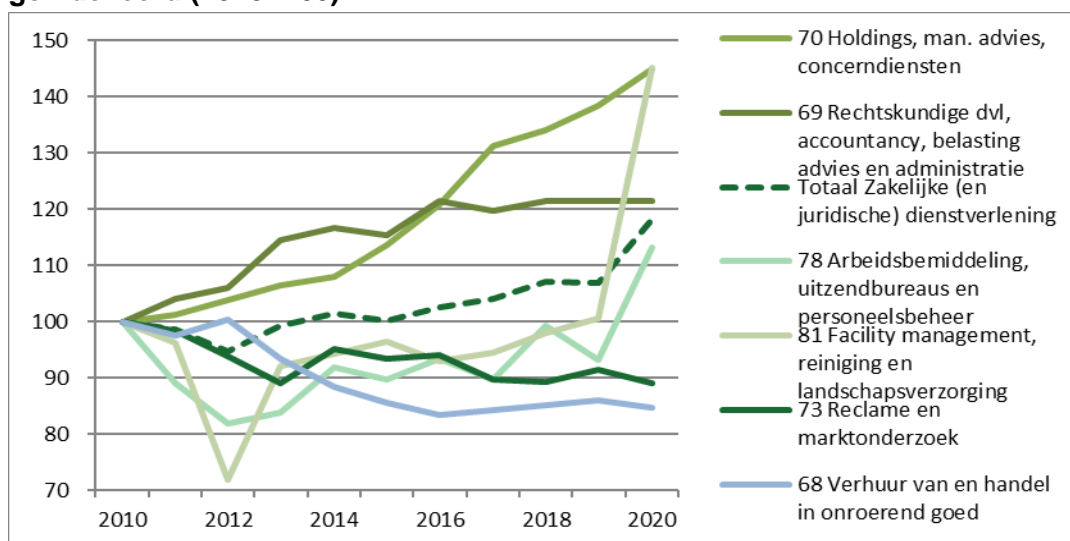
2.14 ZAKELIJKE (EN JURIDISCHE) DIENSTEN

Sterke groei bij Holdings en management consultancy

De sector 'Zakelijke (en juridische) diensten' telt begin 2020 32.250 banen en is met een aandeel van 12% een van de grotere sectoren in Den Haag.

'Rechtskundige dienstverlening, accountancy en belastingadvies' is binnen deze sector de grootste branche (met een aandeel van 26%). Deze branche heeft weinig last gehad van de economische crisis en is sinds 2010 gestaag gegroeid naar 9.150 banen begin 2020. Ook 'Holdings en management consultancy' is een belangrijke branche met 8.410 banen (aandeel 24%). Deze branche is sinds 2010 sterk gegroeid (45%).

Figuur 2.13 Ontwikkeling banen in 'Zakelijke (en juridische) dienstverlening' naar branche, geïndexeerd (2010=100)

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking PSO

'Arbeidsbemiddeling en uitzendbureaus' en 'Facility management' zijn twee kleinere branches die als gevolg van de economische crisis in de periode 2010-2012 zijn gekrompen maar sindsdien langzaam gegroeid en zitten inmiddels boven het niveau van 2010.

2.15 ZORG

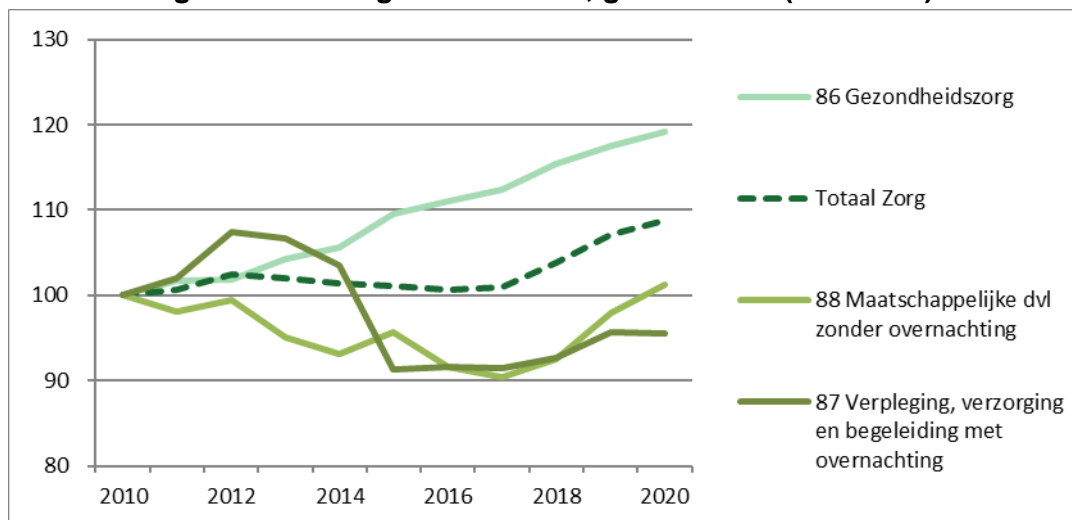
Gezondheidszorg blijft groeien

De sector Zorg omvat 42.440 banen en is met een aandeel van 14% een van de grotere sectoren in Den Haag. In tegenstelling tot andere sectoren is het aantal banen tijdens de economische crisis niet gekrompen. De laatste drie jaar is er een sterke groei te zien. Tussen de branches onderling zijn echter grote verschillen. Binnen de sector is 'Gezondheidszorg' met 21.690 banen en een aandeel van 51% de grootste branche. In de periode 2010-2020 is deze branche met 19% gegroeid. 'Verpleging en verzorging' laat een andere ontwikkeling zien. Deze branche is sinds 2012 als gevolg van de bezuinigingen op de ouderenzorg in omvang afgenomen. Er verdwenen ca. 2.200 banen. Maar de laatste vier jaar is het aantal banen redelijk stabiel; in 2018 was er zelfs sprake van een flinke groei.

De branche 'Maatschappelijke diensten' krimpt in de periode 2010-2017 met 10%, maar de laatste twee jaar is ook hier sprake van een flinke groei.

Het 'Maken van farmaceutische grondstoffen en producten' is ook onderdeel van de sector Zorg. Deze branche is in 2017 fors gegroeid, maar het aantal banen is in verhouding tot de andere branches klein (met een aandeel van 0,5% en om die reden niet in figuur 2.14 opgenomen).

Figuur 2.14 Ontwikkeling banen in Zorg naar branche, geïndexeerd (2010=100)

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking PSO

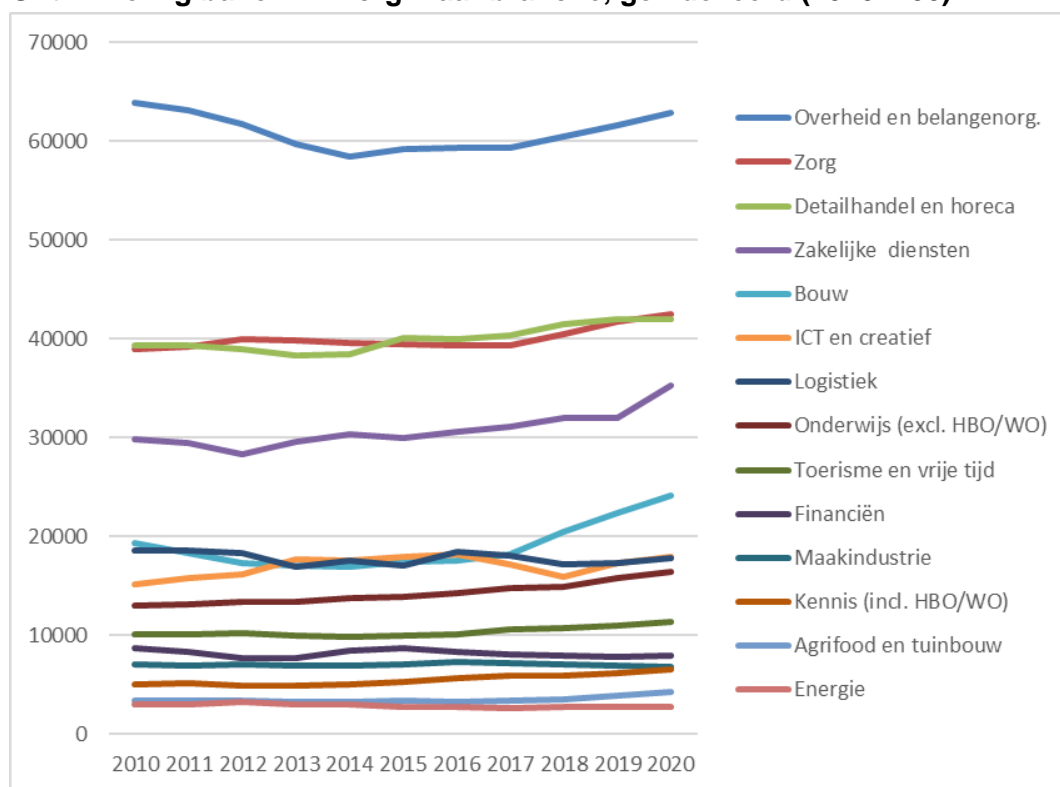
2.16 OVERZICHT ONTWIKKELING SECTOREN

In figuur 2.15 wordt de ontwikkeling van het aantal banen in de periode 2010-2020 per sector weergegeven. Duidelijk is te zien dat de sector 'Overheid en belangenorganisaties' al jaren de grootste sector is in Den Haag met ca. 60.000 banen, maar ook dat deze sector in de genoemde periode een sterke groei en krimp heeft gehad. De sectoren Zorg en 'Detailhandel en horeca' komen qua omvang op de tweede en derde plaats met ca. 40.000 banen. Beide sectoren zijn de afgelopen jaren 'licht' gegroeid.

De sector 'Zakelijke diensten' laat over de gehele periode een flinke groei zien. Voor de sector 'Bouw' geldt dit voor de afgelopen vijf jaar.

Verder is te zien dat de aandelen van de sectoren binnen de totale Haagse werkgelegenheid vrij stabiel zijn. Het aantal banen bij de sectoren 'Logistiek' en 'Financiën' is in de periode 2010-2020 gekrompen waardoor hun positie ten opzichte van andere sectoren iets is gewijzigd.

Figuur 2.15 Ontwikkeling banen in 'Zorg' naar branche, geïndexeerd (2010=100)

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking PSO

3

SPREIDING OVER DE STAD

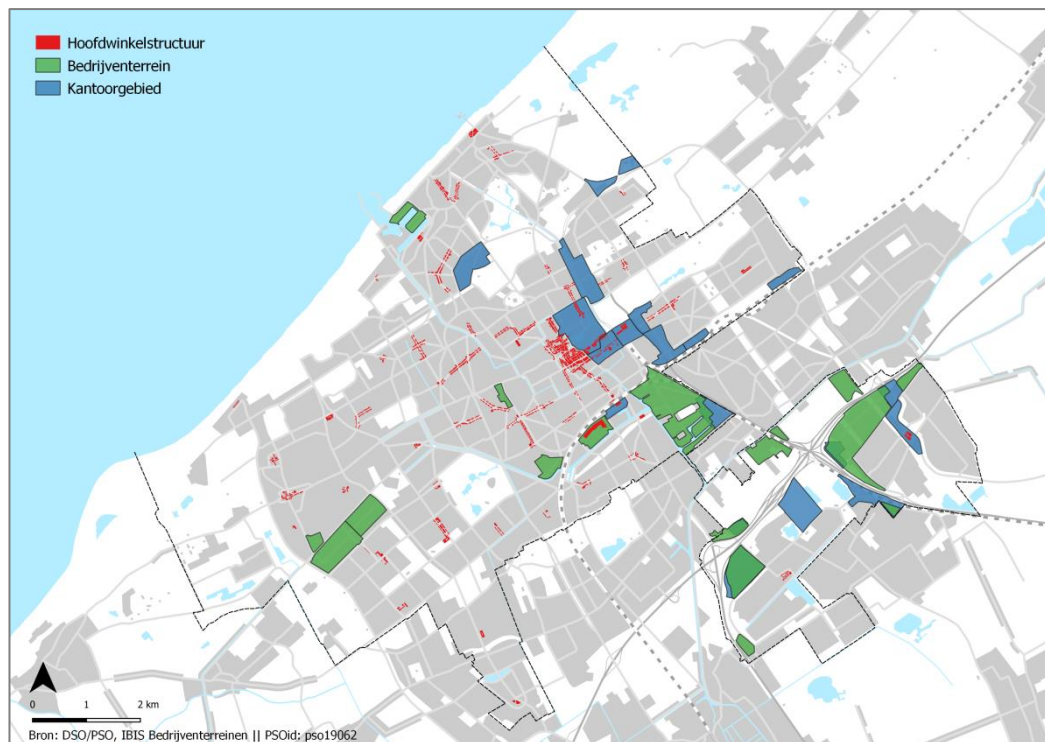
3.1 INLEIDING

Bedrijfsvestigingen en banen komen niet overal in Den Haag in gelijke mate voor. Zo zijn er concentraties op bedrijventerreinen, in kantoreengebieden en in winkelgebieden. In totaal liggen begin 2020 11.180 vestigingen en 157.050 banen op een bedrijventerrein, in een kantoreengebied en/of in een winkelgebied. Dat betekent dat de helft van de banen (53%) in een formeel werkgebied ligt.

3.2 AANDACHTSGEBIEDEN

Den Haag heeft specifiek beleid voor bedrijventerreinen, kantoorgebieden en winkelcentra. Daarnaast zijn er nog de zogenaamde focusgebieden. Hieronder wordt de werkgelegenheid in deze aandachtsgebieden en de ontwikkeling daarvan beschreven.

Figuur 3.1 Kantorenlocaties, bedrijventerreinen en winkelgebieden in Den Haag

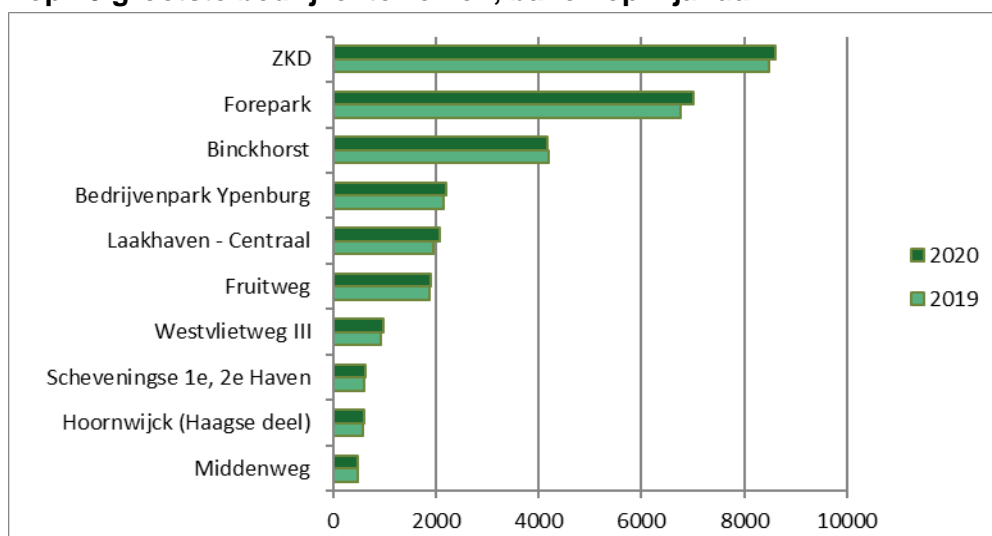
Bedrijventerreinen

Den Haag telt 17 bedrijventerreinen. Hierop zijn 2.200 bedrijven gehuisvest, die samen 29.790 banen leveren (10% van de Haagse werkgelegenheid). De grootste bedrijventerreinen zijn Zichtenburg, Kerketuinen en Dekkershoek (ZKD), Forepark

en Binckhorst.⁵ Ten opzichte van begin 2019 is het aantal banen op bedrijfsterreinen met 630 toegenomen.

Figuur 3.2 Top 10 grootste bedrijventerreinen, banen op 1 januari

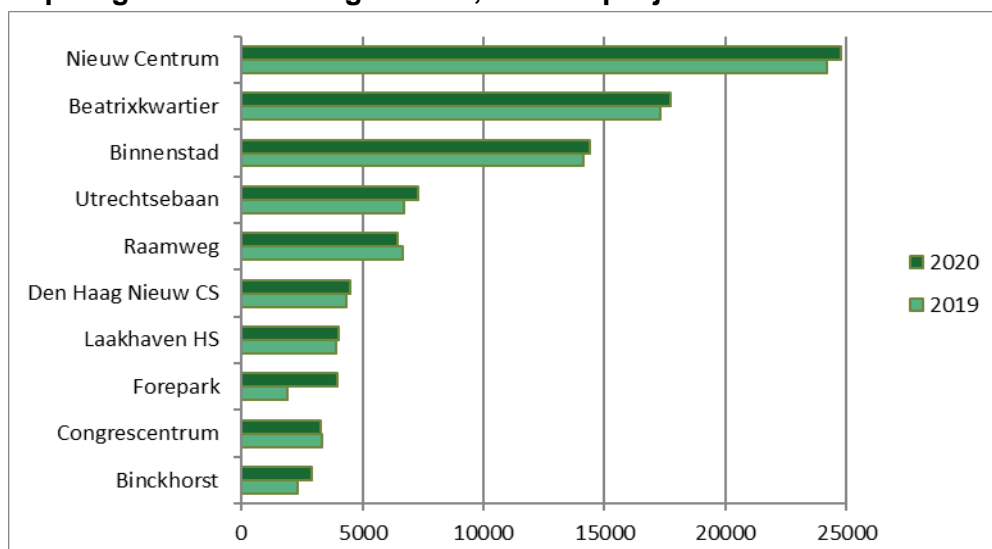

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking PSO

Kantoorgebieden

In Den Haag zijn er 19 kantoorgebieden aangewezen.⁶ In deze gebieden zijn 3.570 bedrijven gehuisvest, die samen goed zijn voor 103.740 banen (dat is 35% van de Haagse werkgelegenheid). De grootste kantoorgebieden zijn Nieuw Centrum, Beatrixkwartier en Binnenstad. Met uitzondering van enkele kleinere gebieden is het aantal banen op kantoorgebieden ten opzichte van begin 2019 flink toegenomen (+5%). Vooral het aantal banen op Forepark is sterk toegenomen (+2.040).

Figuur 3.3 Top 10 grootste kantoorgebieden, banen op 1 januari

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking PSO

⁵ Voor de Binckhorst geldt dat dit in steeds mindere mate een bedrijventerrein is. Het gebied wordt in de komend jaren getransformeerd naar een woon-werk locatie.

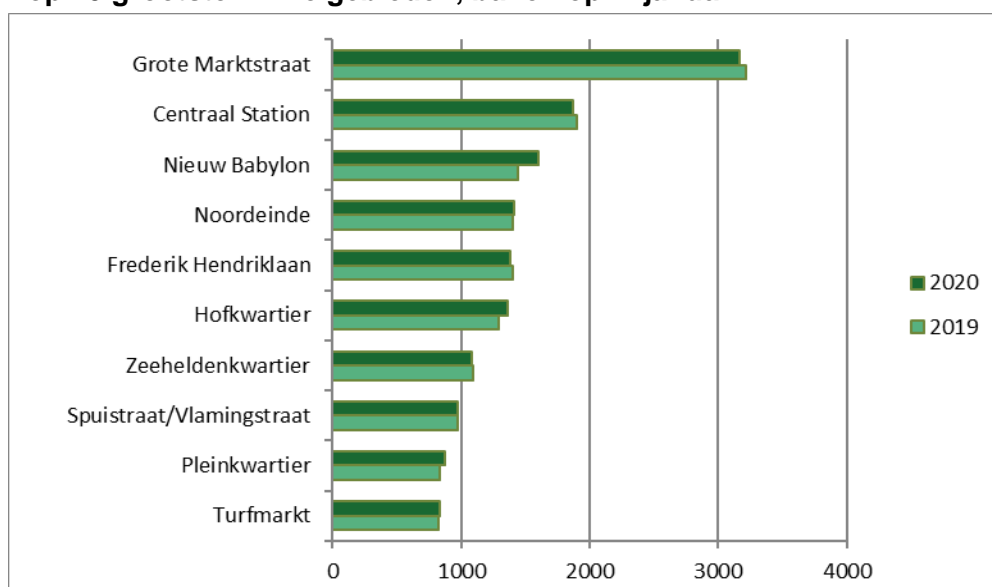
⁶ Een deel hiervan overlapt met de hiervoor genoemde bedrijventerreinen.

Winkelgebieden

De Haagse hoofdwinkelstructuur bestaat uit 69 winkelgebieden. In deze gebieden zijn 6.340 bedrijven gehuisvest, die goed zijn voor 34.320 banen (12% van de Haagse werkgelegenheid). Het Kernwinkelgebied van de Haagse binnenstad is opgedeeld in een aantal deelgebieden. De Grote Marktstraat is daar een van en biedt veruit de meeste werkgelegenheid. Na de Grote Marktstraat volgen, zoals in figuur 3.4 te zien is, nog enkele ongeveer even grote centra, zoals Centraal Station en Nieuw Babylon. De werkgelegenheid in alle winkelcentra samen is in 2019 met 350 banen gegroeid, maar tussen de centra onderling zijn flinke verschillen. De grootste groei deed zich voor in Nieuw Babylon (+160 banen) en Weimarstraat (+130); de grootste krimp deed zich voor in de Boekhorststraat (-130 banen).

Figuur 3.4 Top 10 grootste winkelgebieden, banen op 1 januari

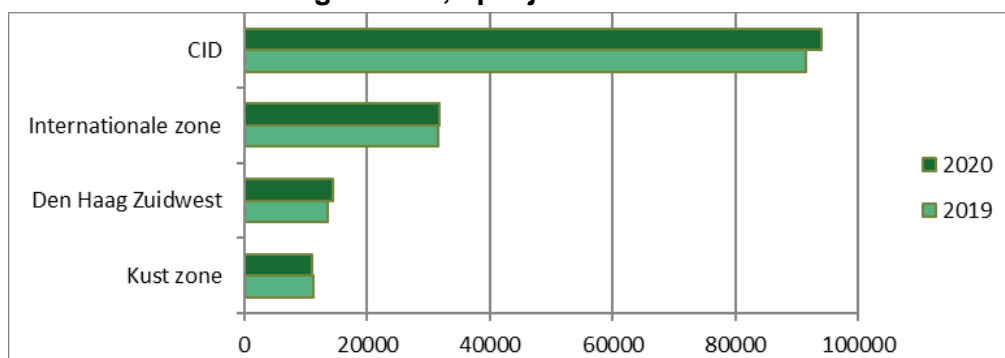

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking PSO

Focusgebieden

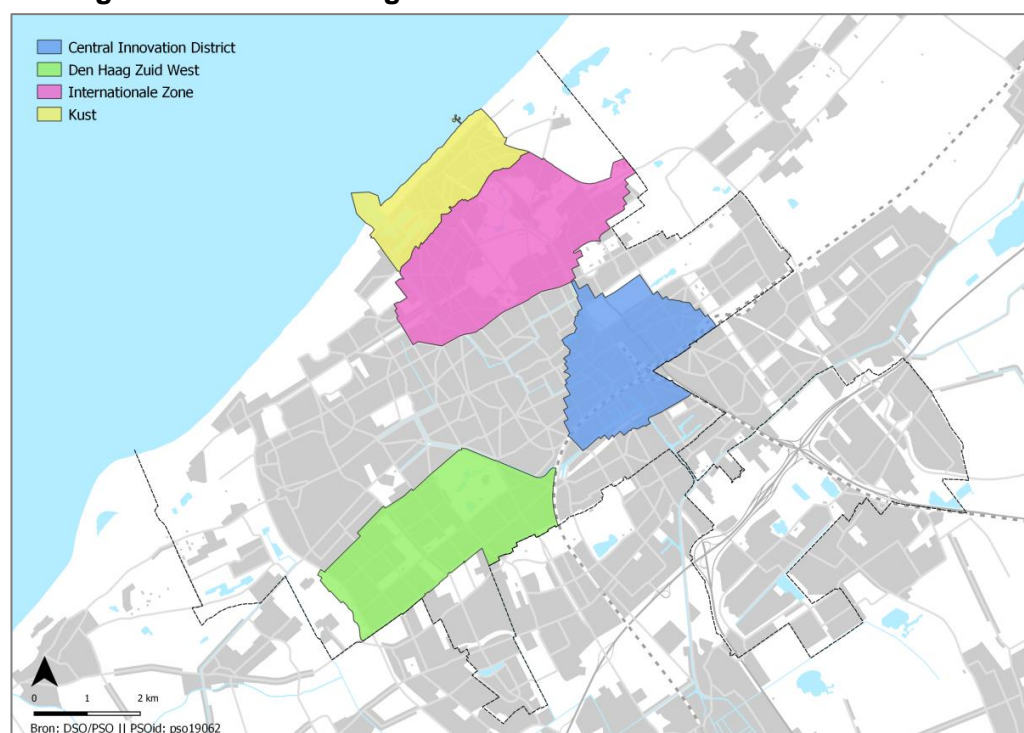
Den Haag kent vier zogenaamde focusgebieden (zie figuur 3.5). Daarvan is het Central Innovation District (CID) de grootste qua werkgelegenheid. Hier zijn 6.640 bedrijven gehuisvest die goed zijn voor 93.970 banen (32% van de Haagse werkgelegenheid). In 2019 is het aantal banen met 3.680 toegenomen (3% groei). Op de tweede plaats komt de Internationale zone met 5.900 bedrijven en 31.780 banen. Daarna volgen Den Haag Zuidwest (6.250 vestigingen en 14.410 banen) en de Kustzone (3.540 vestigingen en 10.890 banen). Het gaat hier veelal om kleinere bedrijven dan in het CID en de Internationale zone.

Figuur 3.5 Aantal banen in focusgebieden, op 1 januari

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking PSO

Figuur 3.6 Focusgebieden in Den Haag

3.3 SPREIDING VAN VESTIGINGEN EN BANEN

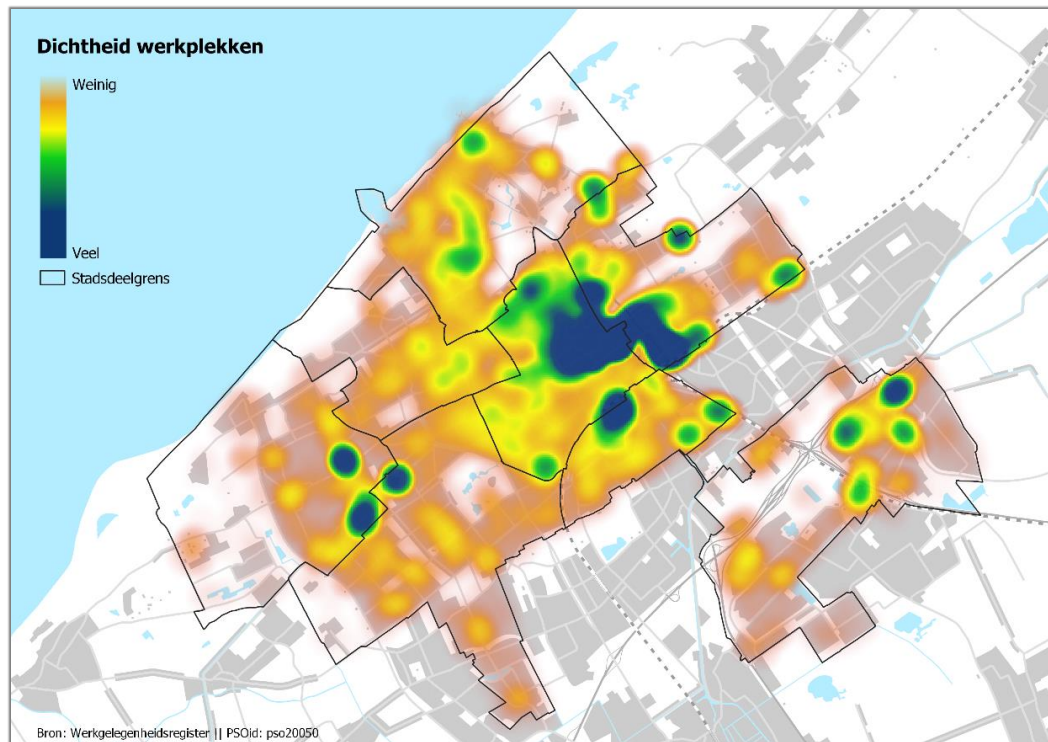
Concentratie in Centrum

Eerder is aangegeven dat 53% van de banen in een formeel werkgebied te vinden is. Dit betekent dat iets minder dan de helft, ca. 141.400 banen, buiten de werkgebieden ligt. Hier gaat het om vestigingen in kleine winkelstrookjes, in woonwijken e.d. Buiten de formele werkgebieden komen vooral veel kleinere vestigingen voor. Zo ligt begin 2020 89% van alle eenmanszaken buiten een bedrijvenlocatie. En van de banen in vestigingen van 2-10 werknemers ligt 68% buiten een formeel werkgebied.

Drie van de tien grootste werkconcentraties liggen in het stadsdeel Centrum. Dit stadsdeel telt begin 2020 88.240 banen bij 15.500 vestigingen. Centrum is hiermee met afstand het stadsdeel met de meeste banen. Op de tweede plaats komt Haagse Hout met 55.360.

Werkgelegenheidsmonitor 2020

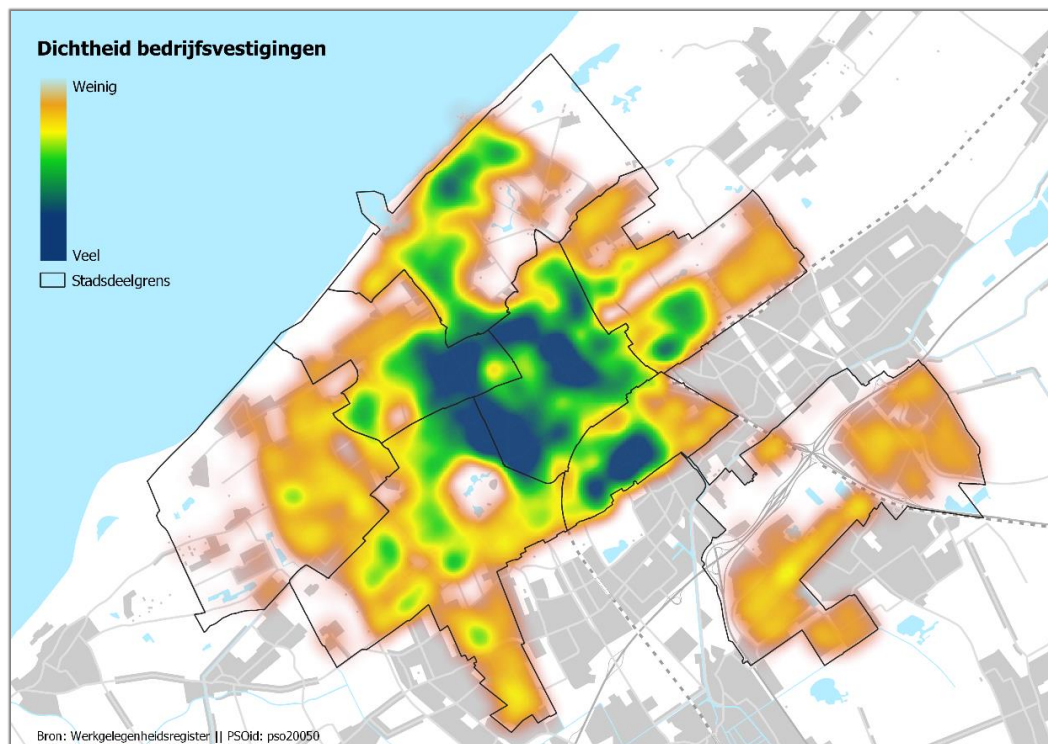
Figuur 3.7 Concentratie van banen, 1-1-2020

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking PSO

Figuur 3.7 geeft aan dat de concentratie van banen niet overal even groot is. Figuur 3.8 geeft dezelfde kaart weer maar dan met de concentratie van vestigingen.

Figuur 3.8 Concentratie vestigingen, 1-1-2020

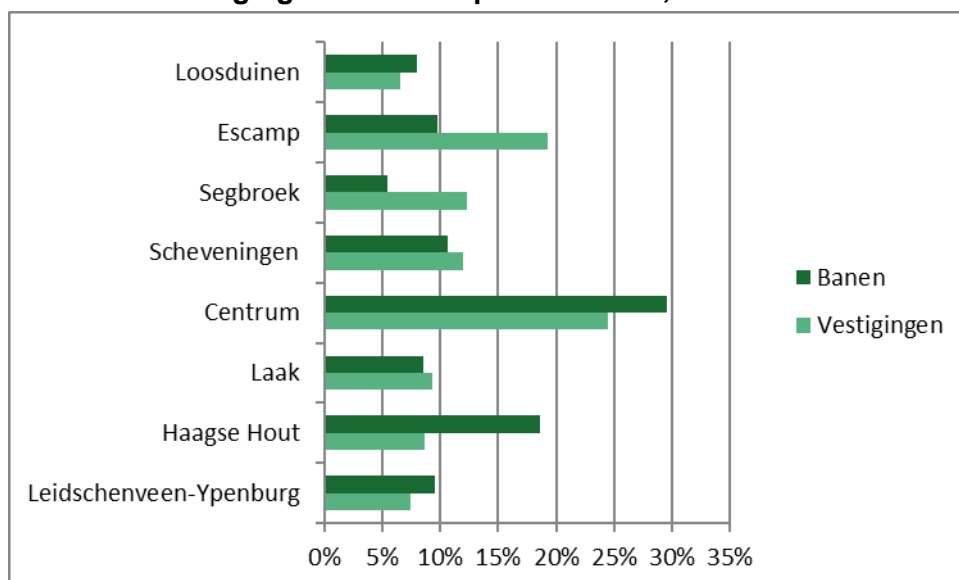

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking PSO

De concentratiekaart van vestigingen geeft een duidelijk ander beeld dan die van de concentratie van banen. Vestigingen zijn meer verspreid over de stad, maar er is nog wel een sterke concentratie in het stadsdeel Centrum (15.500 vestigingen). Op de tweede plaats komt Escamp met 12.240 vestigingen. De andere stadsdelen hebben aanzienlijk minder vestigingen.

Centrum heeft dus niet alleen de meeste banen maar ook de meeste vestigingen. Haagse Hout heeft 19% van de banen en 9% van de vestigingen, relatief grote vestigingen dus met gemiddeld 10,1 banen per vestiging. De grote overheidsinstellingen in dit stadsdeel spelen hierbij een rol. Hier tegenover staat Escamp waar 19% van de vestigingen en 10% van de banen te vinden zijn. Het zijn vaak kleine vestigingen; het gemiddelde ligt op 2,4 banen per vestiging. Ook Segbroek valt op. In dit stadsdeel is 5% van de banen te vinden en 12% van de vestigingen. Gemiddeld telt een vestiging hier 2,1 banen; het laagste gemiddelde van alle stadsdelen.

Figuur 3.9 Aandeel in vestigingen en banen per stadsdeel, 1-1-2020

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking PSO

3.4 VERSCHUIVINGEN BINNEN DE STAD

De groei van de werkgelegenheid doet zich niet overal in de stad voor. Sommige wijken groeien sterker dan anderen. In een aantal wijken is er zelfs sprake van krimp.

Sterke groei doet zich vooral voor in de wijken Forepark (+2.290 banen), Benoordenhout (+2.070) en Bezuidenhout (+1.270 banen). Verder is flinke groei te vinden in de wijken Laakkwartier/Spoorwijk (+650), Stationsbuurt (+580), Transvaalkwartier (+490), Binckhorst (+490), Haagse Bos (+420) en Archipelbuurt (+400)

Forse krimp is te vinden in Centrum (-2.350 banen). In veel mindere mate is er ook krimp in het Zeeheldenkwartier (-170) en het Geuzen- en Statenkwartier (-120).

4

GROOT-, MIDDEN- EN KLEINBEDRIJF

4.1 INLEIDING

Het MKB staat voor Midden- en Kleinbedrijf. Hieronder verstaan we in deze rapportage vestigingen tot 100 werknemers. Alles daarboven is grootbedrijf. Officieel wordt het MKB vastgesteld op bedrijfsniveau. Dat wil zeggen dat de verschillende vestigingen van één bedrijf samen minder dan 100 banen hebben. In deze rapportage wordt echter gebruik gemaakt van een registratie op het niveau van de individuele vestigingen. Wij gebruiken dan ook de indeling tot 100 banen op vestigingsniveau. In enkele gevallen zijn meerdere vestigingen samengevoegd tot één bedrijf. Als dit het geval is wordt dat aangegeven.

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op grootbedrijf, MKB en eenmanszaken. Voor de duidelijkheid volgt hier een overzichtstabel met de aantallen banen en vestigingen in de verschillende categorieën.

Tabel 4.1 Overzicht onderverdeling Haagse vestigingen naar grootteklasse, 1-1-2020

	Vestigingen	Banen
Grootbedrijf (100+ banen)	390	140.070
MKB (< 100 banen)	63.010	153.370
Waarvan eenmansvestigingen	48.890	48.890

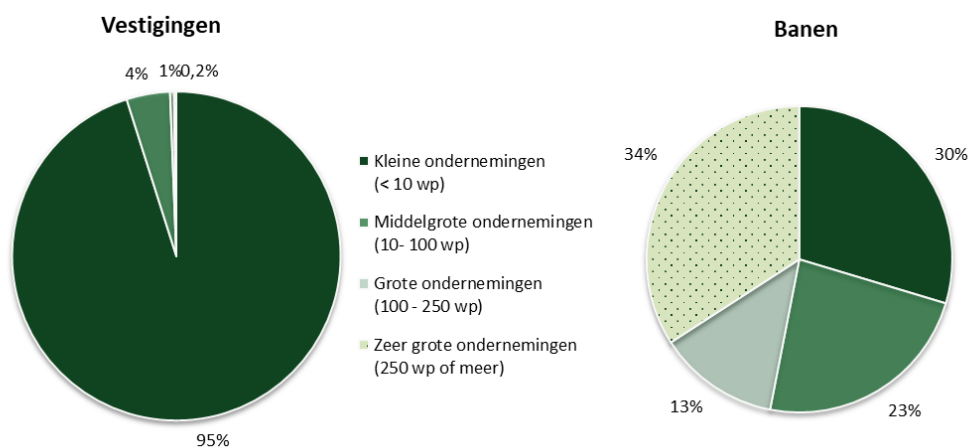
Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking PSO

4.2 GROOTBEDRIJF

Grote vestigingen verantwoordelijk voor bijna de helft van de banen

In de bovenstaande tabel is te zien dat de 390 grote (en zeer grote) vestigingen goed zijn voor 140.070 banen. Dat is 47% van de totale werkgelegenheid.

Figuur 4.1 Banen en vestigingen in Den Haag naar grootteklasse, 1-1-2020

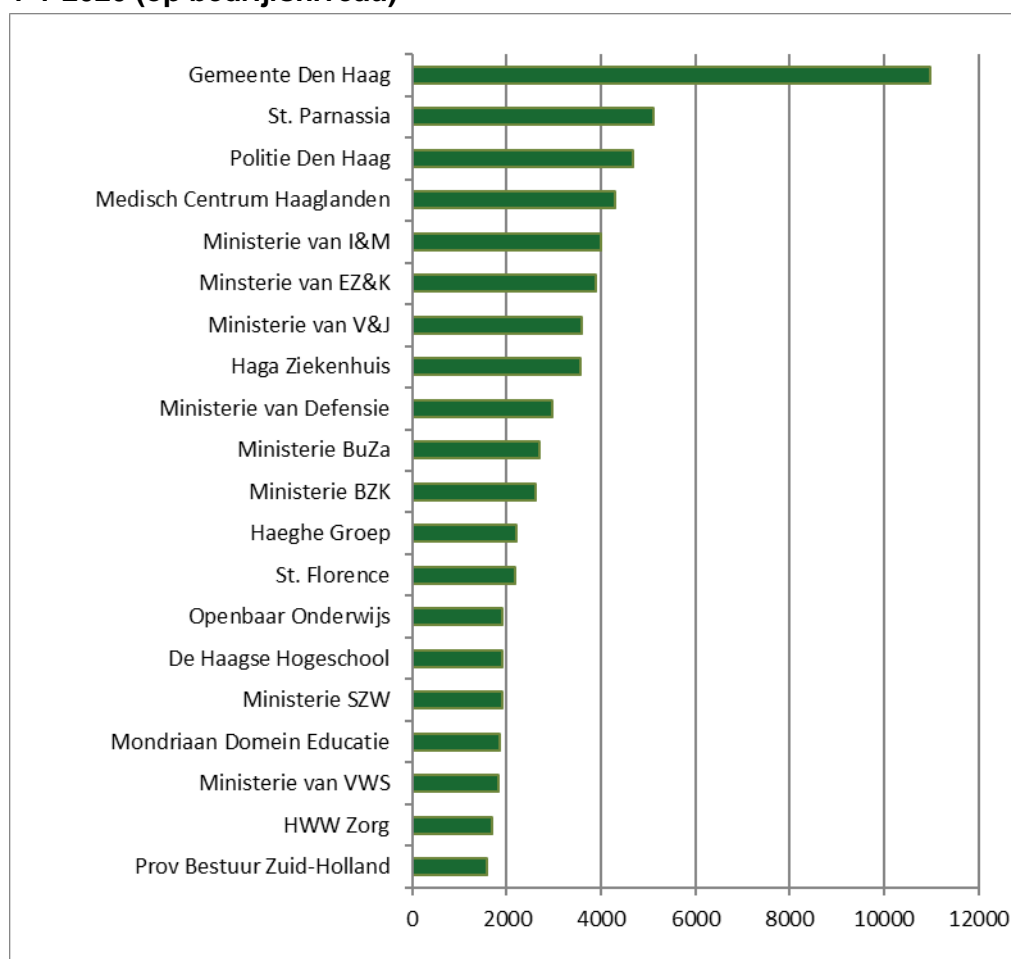
Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking PSO

Onderstaande figuur laat de 20 grootste werkgevers in Den Haag in de quartaire sector zien. In deze figuur gaat het uitdrukkelijk wél om bedrijven en zijn zoveel mogelijk vestigingen van hetzelfde bedrijf bij elkaar gevoegd om tot de bedrijfs-grootte te komen. Het grootste bedrijf in de quartaire sector, maar ook in heel Den Haag, is de Gemeente Den Haag zelf. Daarnaast komen vooral veel ministeries en zorginstellingen op de lijst voor. Wanneer we de Rijksoverheid, inclusief uitvoerende diensten, als één organisatie beschouwen, staat deze ruim op kop met 44.200 banen.

De top 20 is goed voor 22% van de werkgelegenheid in Den Haag.

Figuur 4.2 Top 20 van grootste werkgevers in Den Haag in de quartaire sector, 1-1-2020 (op bedrijfsniveau)

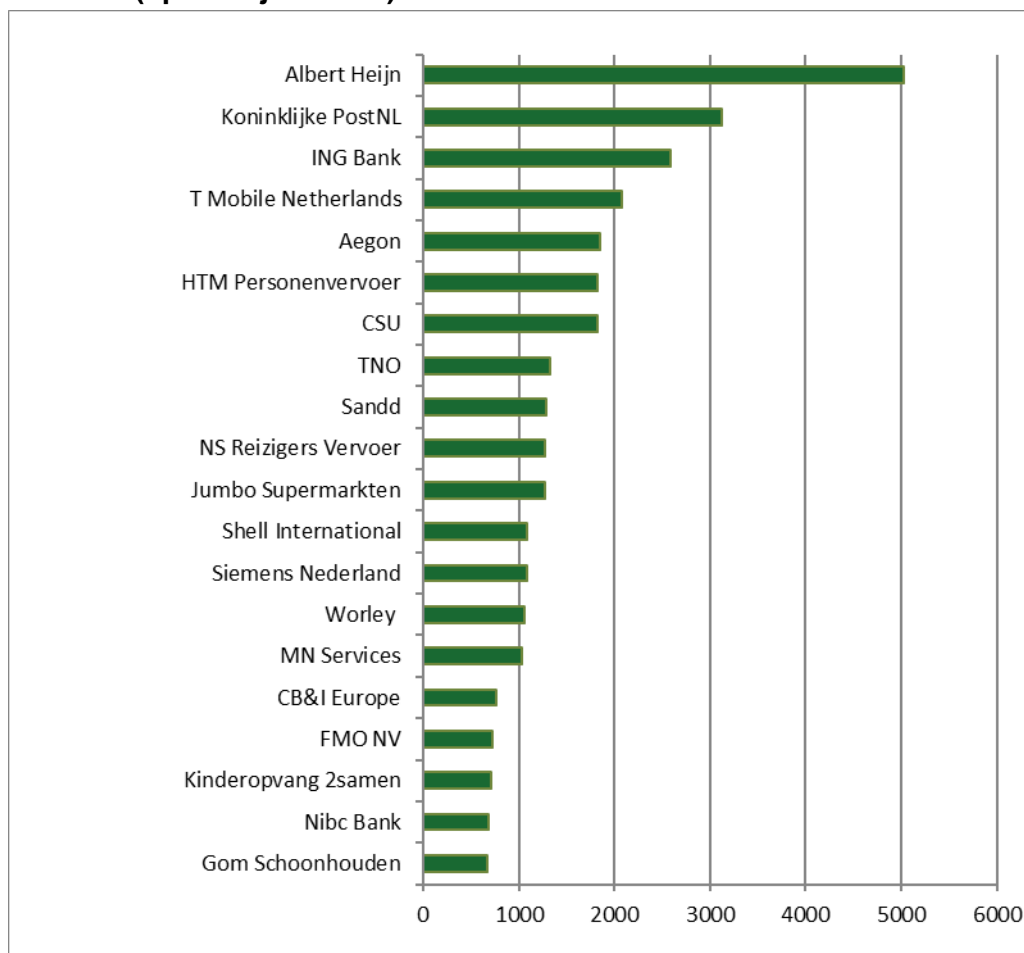

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking PSO

Bij de meeste werkgevers in de top 20 is het aantal banen het afgelopen jaar (2019) iets gegroeid. Uitzonderingen zijn het Ministerie van Defensie en het Ministerie van Veiligheid en Justitie waar het aantal banen flink toenam (resp. +270 en +200 banen). HWW Zorg is de enige werkgever uit de top 20 waarbij het aantal banen met meer dan 100 daalde. Per saldo groeide het aantal banen bij de top 20 in de quartaire sector in 2019 met 1.030 (1,6%).

De top 20 van commerciële bedrijven⁷ is in 2019 ook nauwelijks gewijzigd. CSU is een nieuwkomer in de top 20. Het bedrijf is verhuisd vanuit Rijswijk naar Forepark. Per saldo is de commerciële top 20 in 2019 met 510 banen gegroeid tot ca. 31.300 banen. Een groei van 1,6%. De 20 grootste commerciële bedrijven zijn goed voor 11% van de werkgelegenheid in Den Haag.

Figuur 4.3 Top 20 van grootste werkgevers in Den Haag in de commerciële sector, 1-1-2020 (op bedrijfsniveau)

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking PSO

De bovenstaande beschrijving geldt specifiek voor de top 20 bedrijven die hier worden weergegeven. Maar hoe staat het met de grote vestigingen in het algemeen en over een langere periode?

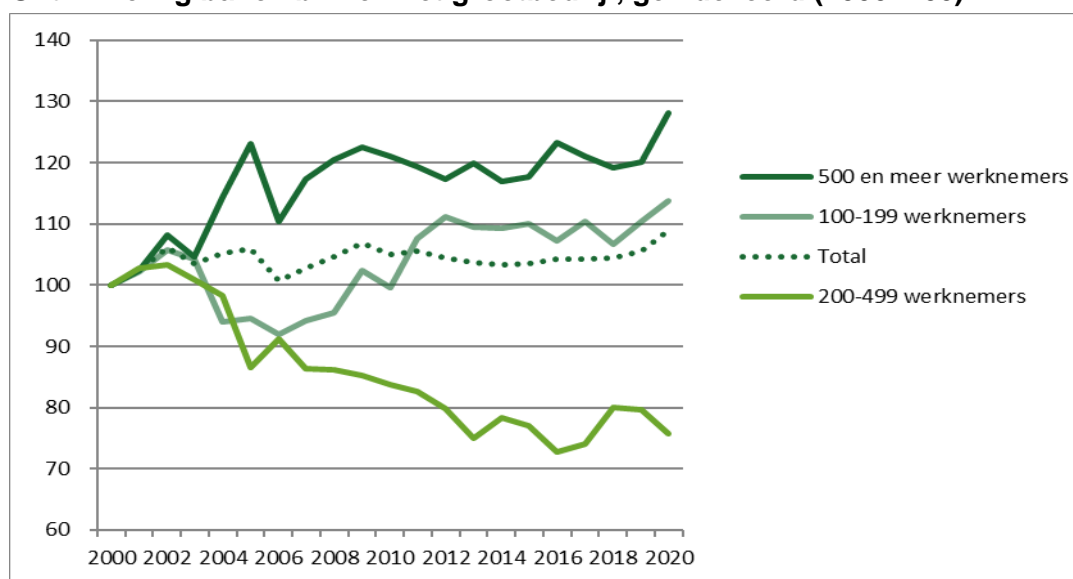
Het aantal banen bij het grootbedrijf (vestigingen met 100 werknemers of meer) bewoog zich in de periode 2000-2020 tussen de indexwaarden 100 en 109 en gaf een relatief stabiel beeld weer.

Wanneer we het grootbedrijf in drie onderdelen uiteen halen, zien we dat de grootste vestigingen met 500 werknemers of meer zich gunstig ontwikkelden tot 2010, maar daarna stabiliseerde de groei. Afgelopen jaar is wel sprake van een

⁷ Ook hier gaat het om samengevoegde vestigingen die onderdeel uitmaken van hetzelfde bedrijf.

sterke groei. Bij de vestigingen met 200-500 werknemers was er tot 2015 sprake van een min of meer gestage krimp. In 2016 en 2017 groeide het aantal banen weer iets, maar in 2019 is het aantal banen weer gekrompen. Bij vestigingen met 100-200 werknemers is weer een heel andere ontwikkeling te zien. Na een daling in de periode 2000-2006 volgde een periode van flinke groei tot aan 2012. Daarna is er sprake van een zekere stabiliteit. Wel is de laatste twee jaar sprake van groei. Binnen het grootbedrijf hebben de afgelopen jaren wat verschuivingen plaatsgevonden tussen de subgroepen. Ten opzichte van 2000 is het grootbedrijf met 11.510 banen gegroeid (+9%).

Figuur 4.4 Ontwikkeling banen binnen het grootbedrijf, geïndexeerd (2000=100)

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking PSO

4.3 MKB

MKB als motor van de economie drijft op eenmanszaken

Het midden- en kleinbedrijf (MKB) bestaat uit vestigingen tot 100 werknemers. In Den Haag zijn dat er begin 2020 63.010. Zij leveren 153.370 banen op; dat is 51% van het totaal aantal banen in Den Haag.

Tabel 4.2 MKB naar grootteklasse, 1-1-2020

	Vestigingen	Banen
Eenmanszaak	48.890	48.890
2-4 werknemers	8.620	21.780
5-9 werknemers	2.780	17.820
10-19 werknemers	1.400	18.580
20-49 werknemers	990	29.070
50-99 werknemers	330	22.290
Totaal MKB	63.010	158.430

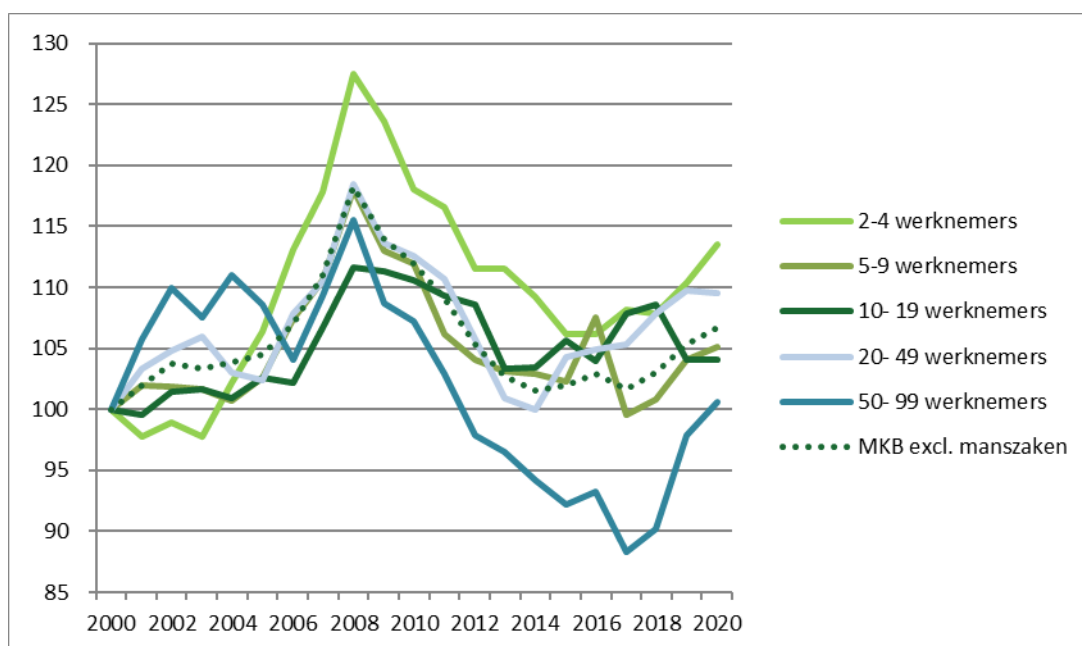
Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking PSO

Een speciale groep binnen het MKB zijn de eenmanszaken. Dit waren er begin 2020 48.890, goed voor 78% van alle MKB vestigingen. In de volgende paragraaf wordt hier nader op ingegaan.

Het aantal banen binnen de groep MKB vestigingen met meer dan één werknemer groeide tot 2008 tot ruim 121.400 banen om daarna in een vrije val te raken als gevolg van de economische crisis. In 2014 werd het dieptepunt bereikt (104.300 banen) en in de jaren daarna groeide het aantal banen weer tot 109.540 begin 2020. Tussen de subgroepen zijn grote verschillen te zien. De categorieën 2-4 en 20-49 werknemers zijn sinds 2014 gestaag gegroeid. De categorie met 50-99 werknemers is tot begin 2017 blijven dalen; maar laat de laatste twee jaar wel de grootste groei zien. De categorieën 5-9 en 10-19 werknemers laten een wisselend beeld zien, het ene jaar is er sprake van groei en het andere jaar van krimp.⁸

Figuur 4.5 Ontwikkeling banen binnen het MKB (exclusief eenmanszaken), geïndexeerd (2000=100)

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking PSO

Als we de ontwikkeling van het MKB (excl. eenmanszaken) vergelijken met het grootbedrijf, dan zien we dat het MKB een snelle groei heeft laten zien, gevolgd door een snelle afname en dat het grootbedrijf veel stabiel haar banen heeft weten te behouden.

Tabel 4.3 laat een paar vergelijkingen zien. Het totale MKB groeide sinds 2000 met 42%. Het grootbedrijf groeide veel minder namelijk met 9%.

⁸ Door groei of krimp kan een vestiging in een andere grootteklasse terecht komen. Dit is mede oorzaak van de fluctuatie.

Binnen het MKB is de groei, zowel absoluut als relatief, grotendeels te danken aan de spectaculaire groei van de eenmanszaken. Zonder eenmanszaken is het MKB met 7% gegroeid zijn ten opzichte van 2000.

Tabel 4.3 Groei binnen het MKB en bij grootbedrijf, 2000-2020 (per 1 januari)

	2000	2020	Toename banen 2000-2020	Procentuele groei 2000-2020
Totaal MKB	111.800	158.430	46.630	42%
w.v. Eenmanszaak	9.090	48.890	39.800	438%
w.v. 2 t/m 99 werknemers (MKB excl. Eenmanszaak)	102.700	109.540	6.840	7%
Grootbedrijf	128.600	140.070	11.470	9%
Totaal Den Haag	240.400	298.500	58.100	24%

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking PSO

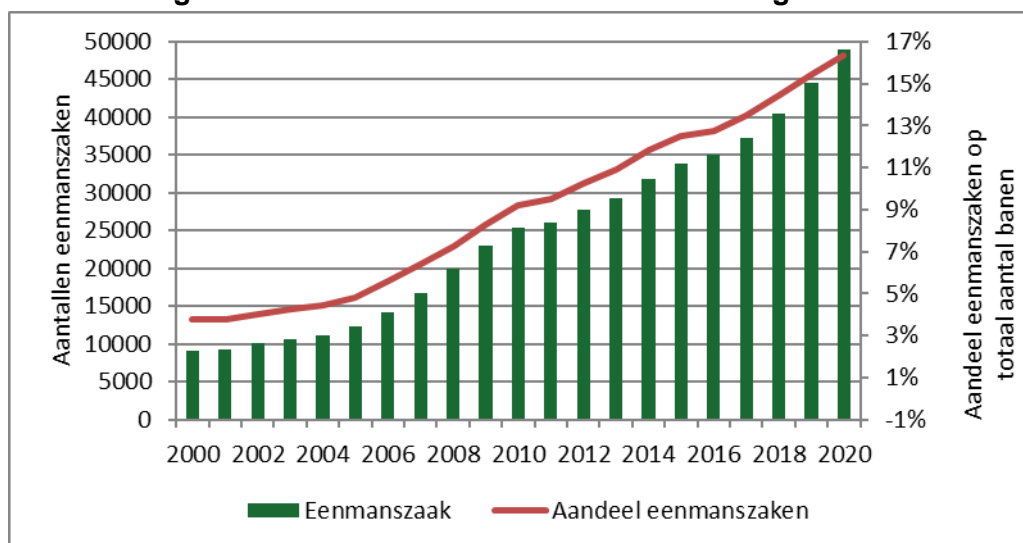
4.4 EENMANSAZAKEN

Enorme toename van eenmanszaken

Begin 2020 telde Den Haag zoals eerder aangegeven 48.890 eenmanszaken. Dit zijn niet allemaal zzp'ers. Eenmanszaken kunnen ook een nevenvestiging zijn van een groter bedrijf of keten. Onder zzp'er verstaan we een zelfstandige zonder personeel. In deze rapportage zijn de eenmanszaken geselecteerd die geen deel uitmaken van een groter bedrijf met meerdere vestigingen en waarbij iemand tenminste 12 uur per week werkt. Begin 2020 waren er volgens deze definitie 45.440 zzp'ers in Den Haag. Zzp'ers waren daarmee goed voor 93% van alle eenmanszaken.

De totale groep eenmanszaken maakte 78% uit van alle vestigingen in Den Haag en 16% van alle banen.

Figuur 4.6 Ontwikkeling van het aantal eenmanszaken in Den Haag

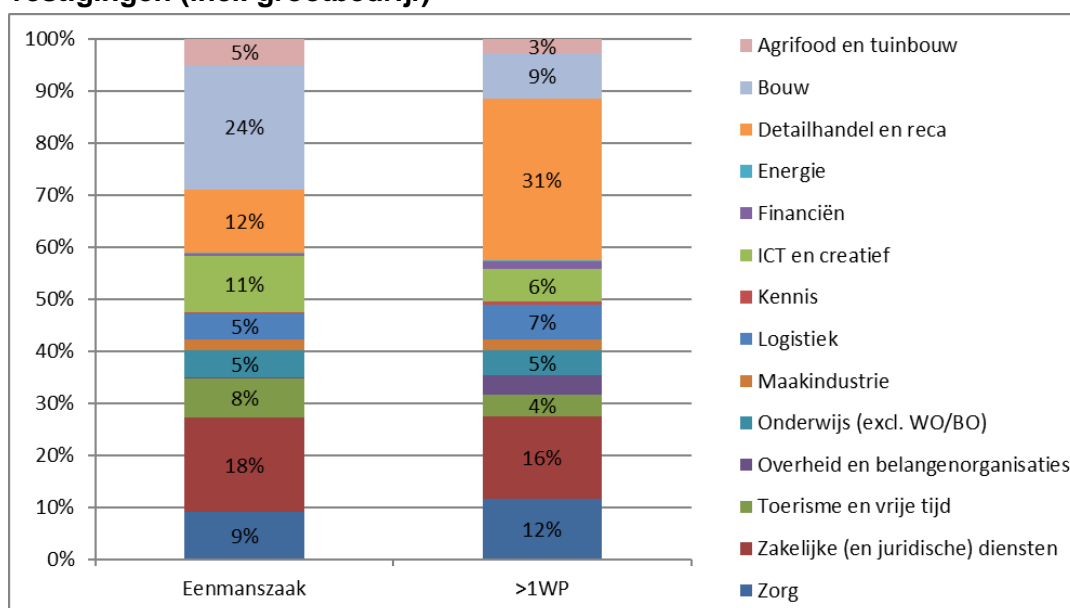

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking PSO

De ontwikkeling van het aantal eenmanszaken is enorm, van 9.090 in 2000 tot 48.890 begin 2020; een groeifactor van ruim 5. Het aandeel banen dat zij vertegenwoordigen is sinds 2000 toegenomen van 4% tot 16% van de Haagse werkgelegenheid.

Eenmanszaken zijn vooral te vinden in de sectoren 'Bouw' (24%), 'Zakelijke dienstverlening' (18%) en 'ICT en creatief' (11%). Er zijn weliswaar ook veel eenmanszaken te vinden in 'Detailhandel en horeca' (12%), maar deze sector is wel ten opzichte van vestigingen met twee of meer werknemers ondervertegenwoordigd. Verder zijn eenmanszaken sterk ondervertegenwoordigd in de sectoren 'Overheid en belangenorganisaties' en 'Zorg'.

Figuur 4.7 Vestigingen naar economische sector, eenmanszaken versus overige vestigingen (incl. grootbedrijf)

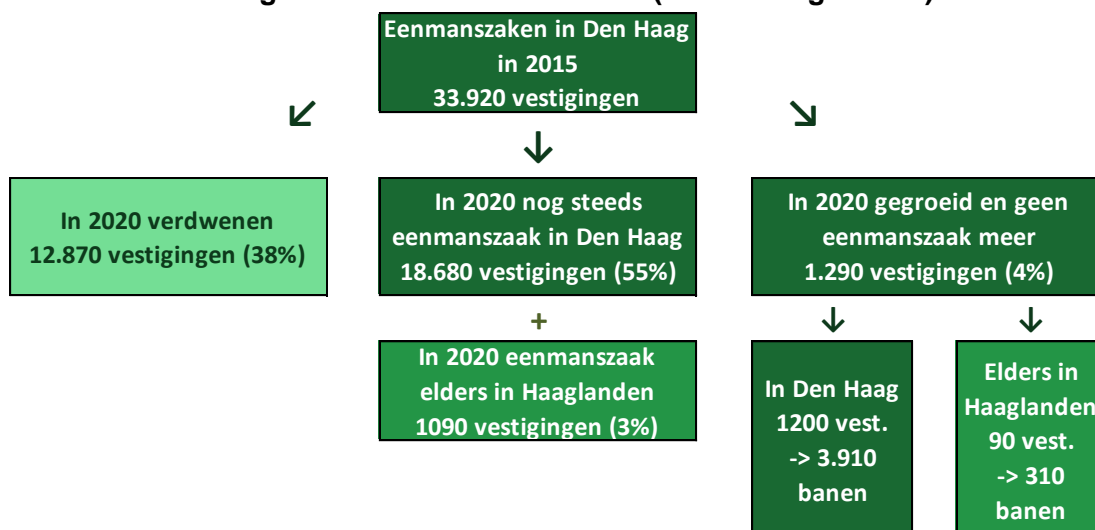

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking PSO

De dynamiek onder eenmanszaken is groot. Van de 33.920 eenmanszaken die in 2015 gevestigd waren in Den Haag, is 55% begin 2020 (vijf jaar later) nog steeds een eenmanszaak in Den Haag. Bijna de helft is verdwenen uit de regio Haaglanden (38%)⁹, verhuisd naar een andere gemeente binnen Haaglanden (3%) of gegroeid (4%). Voor zover de vestigingen gegroeid zijn, is het grootste deel in Den Haag gebleven en sinds 2015 met ca. 2.710 banen gegroeid (van 1.200 naar 3.910 banen). Zo'n 70 vestigingen zijn naar een andere gemeente binnen Haaglanden verhuisd en daar gegroeid.

⁹ Vestigingen die zijn verdwenen uit het werkgelegenheidsregister kunnen zijn opgeheven maar het is ook mogelijk dat ze zijn verhuisd naar buiten de regio Haaglanden, al dan niet gegroeid.

Figuur 4.8 Mobiliteit van Haagse eenmanszaken uit 2015 (situatie begin 2020)

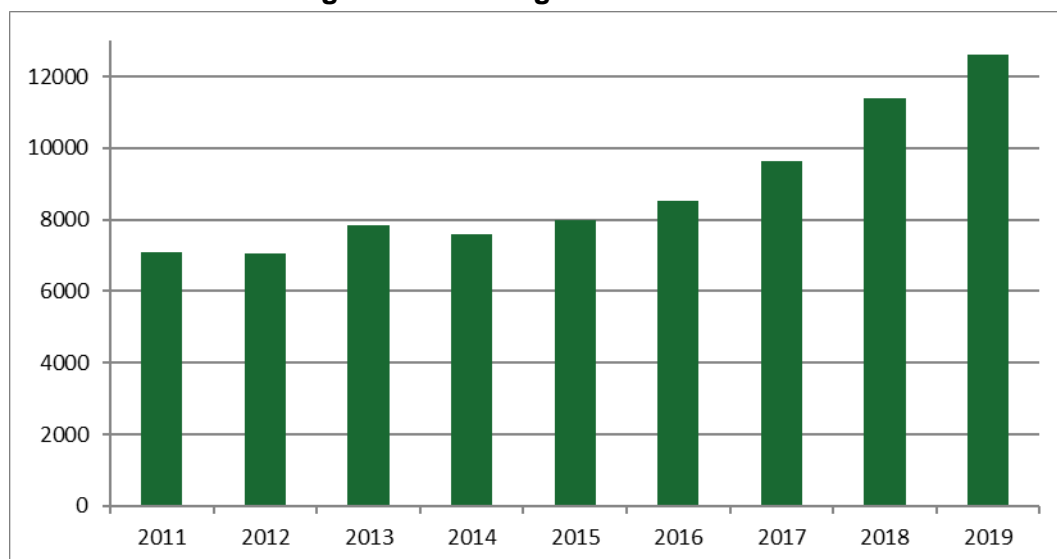
Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking PSO

4.5 STARTERS

Aantal starters weer sterk gegroeid

Het aantal starters in Den Haag is na 2014 gestaag toegenomen. In 2019 hebben 12.607 nieuwe ondernemingen zich als bedrijf in Den Haag bij de Kamer van Koophandel ingeschreven.¹⁰ Dat zijn er ruim 1.700 meer dan in 2018. Het aandeel starters van alle vestigingen ligt op 18%. Dit cijfer zegt echter niks over hoe succesvol deze starters zijn.

Figuur 4.9 Startende ondernemingen in Den Haag

Bron: Kamer van Koophandel, bewerking PSO

¹⁰ Daarnaast zijn er 295 "startende vestigingen". Dat zijn bedrijven die al langer bestaan en afgelopen jaar een vestiging in Den Haag hebben geopend.

4.6 SNELLE GROEIERS

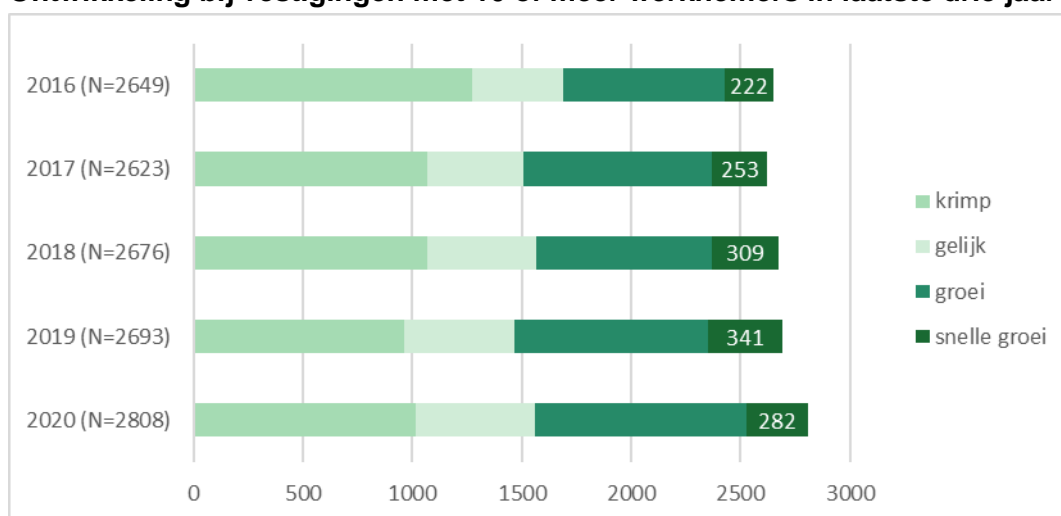
Aantal snelle groeiers afgenomen

Een 'snelle groeier' is volgens de definitie van het CBS "een bedrijf met een gemiddelde jaarlijkse groei van 10 procent per jaar of meer, over een periode van drie achtereenvolgende jaren, gemeten aan de hand van het aantal werknemers. Dit betekent dat er over een periode van drie jaar een totale groei van tenminste 33,1 procent moet worden behaald". Daarnaast moeten bedrijven aan het begin van de groeiperiode minimaal 10 werknemers hebben en worden bedrijven die zijn opgericht in het startjaar van de groeiperiode niet meegeteld.¹¹

Volgens deze definitie heeft Den Haag begin 2020 282 snelle groeiers. Begin 2016 waren er 2.802 vestigingen met 10 of werknemers die minstens al een jaar bestonden.¹² Bij 282 vestigingen (10%) groeide het aantal in de periode 2017-2020 (drie jaren) met meer dan 33%. Bij nog eens 963 vestigingen nam het aantal werknemers toe, maar lag de groei tussen 0 en 33%.

Het aantal snelle groeiers is de afgelopen jaren iets toegenomen tot 341 begin 2019 (zie figuur), maar is begin 2020 iets afgenomen.

Figuur 4.9 Ontwikkeling bij vestigingen met 10 of meer werknemers in laatste drie jaar

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking PSO

Van de snelle groeiers (begin 2020) had 76% in 2017 10-25 werknemers in dienst, 15% 25-50 werknemers, 6% 50-100 werknemers en 4% 100 werknemers of meer. Het gaat dus vooral om kleinere vestigingen van het MKB.

¹¹ Een snelle groeier in jaar t heeft dus in de periode t-3 tot t een groei van tenminste 33,1 procent behaald, in het jaar t-3 minimaal 10 werknemers en is opgericht vóór het jaar t-3.

¹² Er is gekeken naar de ontwikkeling van vestigingen en niet van bedrijven. Dat betekent dat als geclusterd zou worden tot bedrijven - wat lastig is op gemeenteniveau - er iets minder snelle groeiers overblijven.

De snelle groeiers zijn vooral te vinden in de sectoren 'Detailhandel en horeca' (54), 'Zorg' (43) en 'Zakelijke (en juridische) diensten' (43). En komen weinig voor in de sectoren 'Maakindustrie' (1), 'Energie' (2), 'Agrifood en tuinbouw' (6) en Kennis (6). De laatste twee sectoren hebben echter maar weinig vestigingen die aan de criteria voldeden (10 of meer werknemers in 2017). Het aandeel snelle groeiers binnen deze sectoren is echter wel hoog (ca. 20%).

Het aantal banen bij de 282 snelle groeiers nam in de periode 2017-2020 met 5.240 toe. Dat is 1,8% van het totale Haagse werkgelegenheid begin 2020. Overigens nam het aantal banen bij de 'langzame groeiers' (0-33% groei) in absolute zin meer toe, namelijk met 6.130. Samen creëerde de groeiers 8.450 extra banen ten opzichte van 2017 (4,6% van totale werkgelegenheid). Daartegenover stond wel een verlies van 9.440 banen bij vestigingen die krompen. Dit betekent dat de groei van de Haagse werkgelegenheid vooral komt door groei bij micro-vestigingen (2-9 werknemers) en door de komst en oprichting van nieuwe vestigingen in Den Haag dan door 'snelle groei' bij bestaande vestigingen.

5

ARBEIDSAANBOD: BEROEPSBEVOLKING

5.1 INLEIDING

Naast het aantal banen in Den Haag (de vraag naar arbeid) is ook de omvang en de kwaliteit van de beroepsbevolking (aanbod van arbeid) onderdeel van de totale arbeidsmarkt.

De potentiële beroepsbevolking omvat alle mensen in de werkzame leeftijd van 15 tot 75 jaar.¹³ De werkelijke beroepsbevolking bestaat uit mensen in deze leeftijdscategorie die betaald werk hebben (werkzame beroepsbevolking) en die geen betaald werk hebben maar wel recent naar betaald werk hebben gezocht en daarvoor direct beschikbaar zijn (werkloze beroepsbevolking). Dit betekent dat gepensioneerden tot 75 jaar die niet actief op zoek zijn naar werk, dus niet tot de beroepsbevolking behoren, maar wel tot de potentiële beroepsbevolking.

Op 1 januari 2020 omvat de potentiële beroepsbevolking in Den Haag ca. 421.000 mensen. Volgens het CBS levert dit ca. 279.000 mensen op in de beroepsbevolking. Van hen hebben 267.000 een baan en zijn 12.000 werkloos (4,3%).¹⁴

Tabel 5.1 Overzicht bevolking, potentiële beroepsbevolking en beroepsbevolking in Den Haag op 1-1-2020

Per 1-1-2020	Totaal	% vd tot bev.	Totaal	% vd beroepsbev.
Bevolking Den Haag	546.000	100%		
Potentiële beroepsbevolking: 15-75 jarigen	421.000	77%		
wv. beroepsbevolking*	279.000	51%	Werkende beroepsbevolking*	267.000 96%
			Werkloze beroepsbevolking*	12.000 4,3%
w.v. niet-beroepsbevolking	142.000	26%		
Overige bevolking (<15 jaar en >75 jaar)	126.000	23%		
			Geregistreerd werkzoekenden zonder dienstverband (UWV)	39.000 14%

Bron: CBS, Gemeente Den Haag, UWV, bewerking PSO

* CBS gegevens over Q1 2020

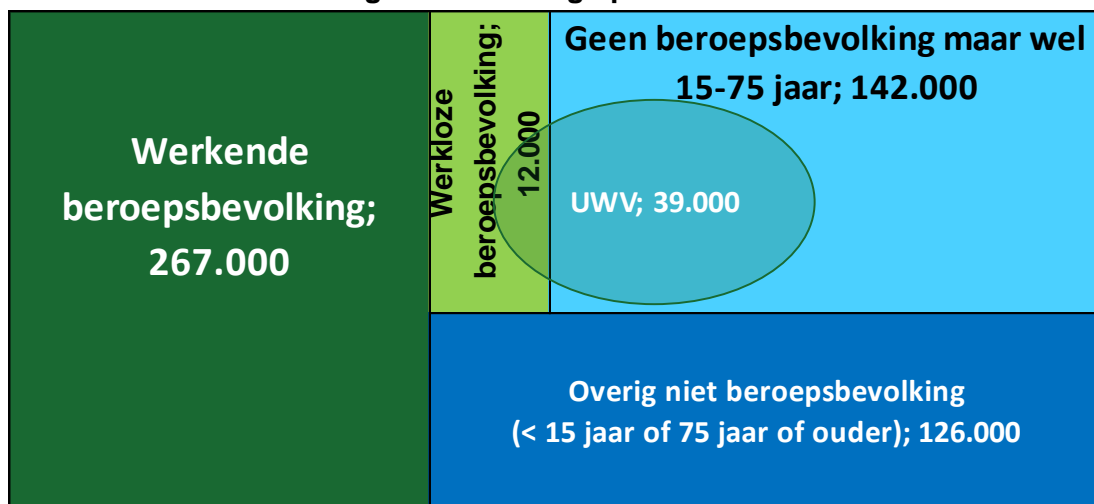
Op basis van gegevens van het UWV kunnen aanvullende gegevens over de werkloosheid worden gepresenteerd. Het UWV registreert werkzoekenden met en zonder dienstverband. De groep werkzoekenden zonder dienstverband is

¹³ Met ingang van 1 januari 2015 is de definitie van de beroepsbevolking door het CBS en UWV conform de Europese regelgeving. Hierbij zijn twee veranderingen van belang. In de eerste plaats is de leeftijdsgrens opgerekt van 15 tot 65 jaar naar 15 tot 75 jaar. Ten tweede is de ondergrens van werken of zoeken naar werk voor minimaal 12 uur per week losgelaten.

¹⁴ Bij het CBS is iemand werkloos als die persoon geen betaald werk heeft, de afgelopen weken actief naar werk heeft gezocht en direct beschikbaar is.

omvangrijker dan de groep werklozen van het CBS en telt op 1 januari 2020 39.000 mensen. Het verschil komt doordat beide organisaties andere definities hanteren. In de overige paragrafen gaat het uitsluitend om werkende en niet-werkende beroepsbevolking conform de cijfers van het CBS. In onderstaand schema is een en ander samengevat.

Figuur 5.1 Overzicht Totale bevolking van Den Haag op 1-1-2020: 546.000

Bron: CBS, Gemeente Den Haag, UWV, bewerking PSO

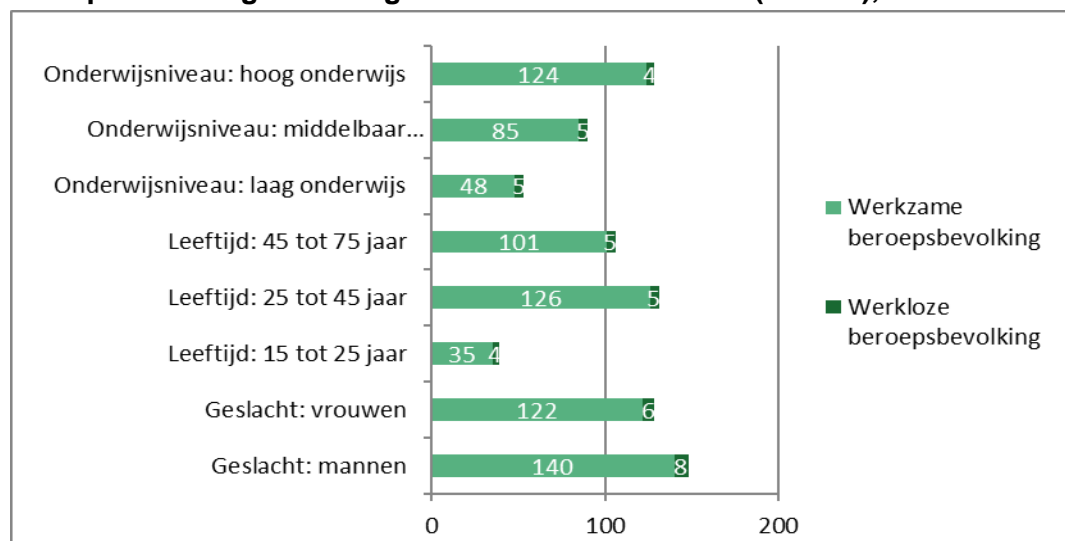
* CBS gegevens over Q1 2020

5.2 KENMERKEN HAAGSE BEROEPSBEVOLKING

Haagse beroepsbevolking hoog opgeleid en vaak tussen 25 en 45 jaar

De Haagse beroepsbevolking bestaat naar schatting uit ca. 279.000 mensen. Ongeveer 47% hiervan is vrouw en 53% is man. De grootste groep in de beroepsbevolking is tussen de 25 en 45 jaar (48%).

Figuur 5.2 Beroepsbevolking Den Haag naar diverse kenmerken (x 1.000), 2019

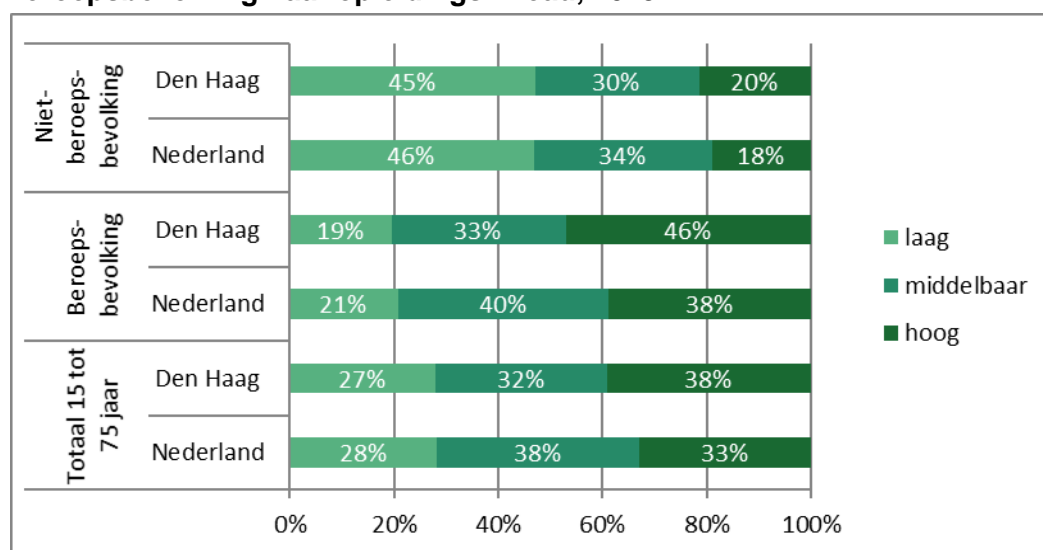

Bron: CBS, bewerking PSO,

De Haagse potentiële beroepsbevolking is in vergelijking met het landelijk gemiddelde hoog opgeleid. Uit onderstaande figuur blijkt ook dat de Haagse niet-beroepsbevolking beduidend lager is opgeleid dan de beroepsbevolking, maar niet veel afwijkt van het landelijk gemiddelde. De groep niet-beroepsbevolking met een lage opleiding in Den Haag bestaat uit ca. 57.000 mensen. Aangezien de kansen op de arbeidsmarkt voor deze groep kleiner zijn, gaat het om een substantiële aandachtsgroep. Wel neemt de omvang van deze groep langzaam af (was 64.000 in 2009), omdat schoolverlaters doorgaans hoger opgeleid zijn dan de ouderen die de AOW-gerechtigde leeftijd bereiken.

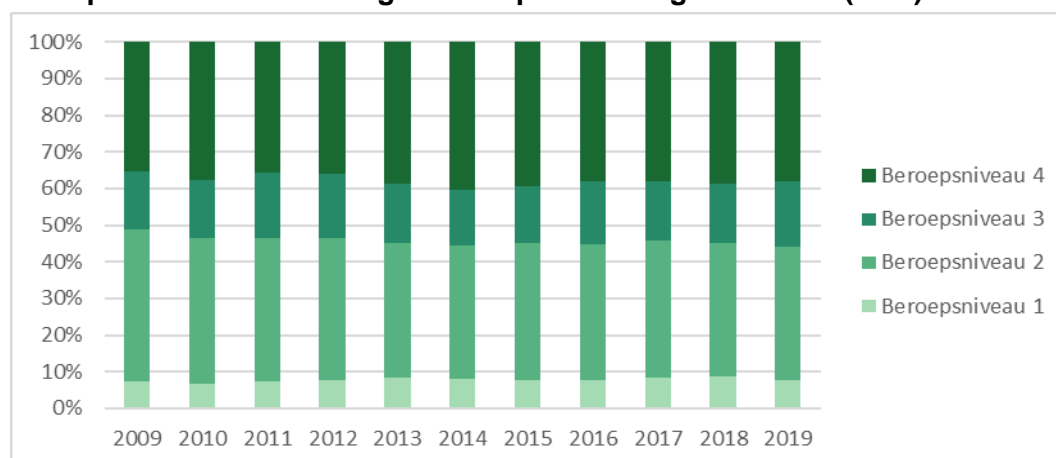
Figuur 5.3 Beroepsbevolking naar opleidingsniveau, 2019

Bron: CBS, bewerking PSO,

De afgelopen tien jaar is het beroepsniveau van de Haagse beroepsbevolking toegenomen. Het aandeel in de hogere niveaus waarvoor middelbaar of hoger onderwijsniveau is vereist (beroepsklassen 3 en 4 volgens de ISCO-indeling) steeg van 51% in 2009 naar 56% in 2019.

Figuur 5.4 Beroepsniveau van de Haagse beroepsbevolking 2009-2019 (in %)

Bron: CBS, bewerking PSO

5.3 PENDEL

Ruim de helft van de Haagse beroepsbevolking werkt in Den Haag

Van de 267.000 Hagenaars die begin 2020 werken, zijn er volgens het CBS ca. 212.000 in loondienst (werknemer) en 55.000 zelfstandig. Van de 212.000 werknemers werken er ca. 108.500 in Den Haag en 103.500 buiten Den Haag.¹⁵

Van de zelfstandigen is niet bekend waar ze werken, maar aannemelijk is dat een groot deel van hen in Den Haag werkt. Als we aannemen dat dit geldt voor 70% van de zelfstandigen, dan betekent dit dat in totaal ca. 55% van de Haagse werkenden in Den Haag werkt en 45% daarbuiten.

Tabel 5.2 Werkgebied Haagse werkenden

Haagse werkenden	werkt in DH		werkt buiten DH		totaal
	N	in %	N	in %	N
werknemer	108.500	51%	103.500	49%	212.000
zelfstandige	38.500	70%	16.500	30%	55.000
totaal	147.000	55%	120.000	45%	267.000

Bron: CBS, bewerking PSO

Op basis van de CBS data is ook bekend dat er ca. 167.100 werknemers zijn die in Den Haag werken, maar daarbuiten wonen. Dit is de inkomende pendel. Dat betekent van de 298.500 banen in Den Haag ca. 56% bezet wordt door mensen die buiten Den Haag wonen en 44% door Hagenaars.

Deze gegevens leveren onderstaande figuur op. Doordat verschillende bronnen zijn gebruikt en één persoon meerdere banen kan vervullen (waaronder de combinatie van werknemer en zelfstandige), sluiten de cijfers niet naadloos op elkaar aan. Het gaat om een grove schatting van de pendelbalans.

Figuur 5.5 Pendelbalans Den Haag begin 2020

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, CBS, bewerking PSO

De belangrijkste gemeenten waar de Haagse inwoners naar toe pendelen om te werken zijn Rotterdam, Utrecht, Westland, Rijswijk en Amsterdam. De belangrijkste donorgemeenten voor onze werkgelegenheid (de banen in Den Haag, inkomende

¹⁵ Het gaat hier om cijfers begin 2018.

pendel) zijn Rotterdam, Zoetermeer, Leidschendam-Voorburg, Westland en Rijswijk.¹⁶

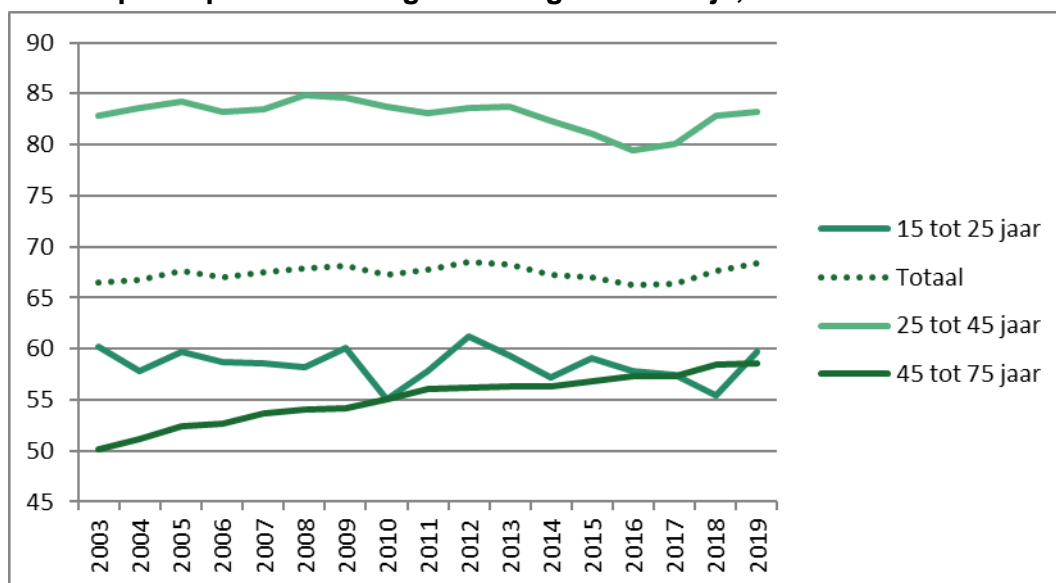
5.4 PROGNOSE HAAGSE BEROEPSBEVOLKING

Beroepsbevolking groeit tot 2025 met 20.000 mensen, banen met 16.000

De Haagse potentiële beroepsbevolking zal naar verwachting tot 2025 met 27.800 toenemen tot 448.300 mensen. Dit heeft alles te maken met de intensieve woningbouwplannen.¹⁷

De participatiegraad (aandeel werkenden en werklozen van potentiële beroepsbevolking) liep sinds 2012 iets terug, maar deze stijgt sinds 2016 weer. De arbeidsparticipatie van de leeftijdsgroep 45-75 jaar is de afgelopen jaren flink toegenomen (van 50% in 2003 tot 59% in 2019) en deze zal de komende jaren verder toenemen in verband met de verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd. De participatiegraad van de leeftijdsgroep 15-25 jaar fluctueerde de afgelopen jaren. Door de economische crisis gingen meer jongeren studeren waardoor de participatiegraad afnam, maar in 2019 is weer een sterke toename te zien.

Figuur 5.6 Arbeidsparticipatie bevolking Den Haag naar leeftijd, 2003-2019

Bron: CBS, Gemeente Den Haag, bewerking PSO

Op dit moment is de gebleken arbeidsparticipatie met een omvang van 279.000 mensen 68%¹⁸. Bij een gelijk blijvende participatie zal de beroepsbevolking (werkend en werkzoekend) in 2025 een omvang hebben van ongeveer 299.000 mensen. Wanneer de arbeidsparticipatie met 3% toeneemt tot het huidige landelijke gemiddelde van 71%, dan telt de beroepsbevolking (inclusief werklozen) in 2025 318.000 Hagenaars.

¹⁶ In de Kenniswijzer 'Pendel december 2018' is meer informatie te vinden en worden de gemeenten gespecificeerd. Zie: <https://denhaag.incijfers.nl/rapportages/Economie>

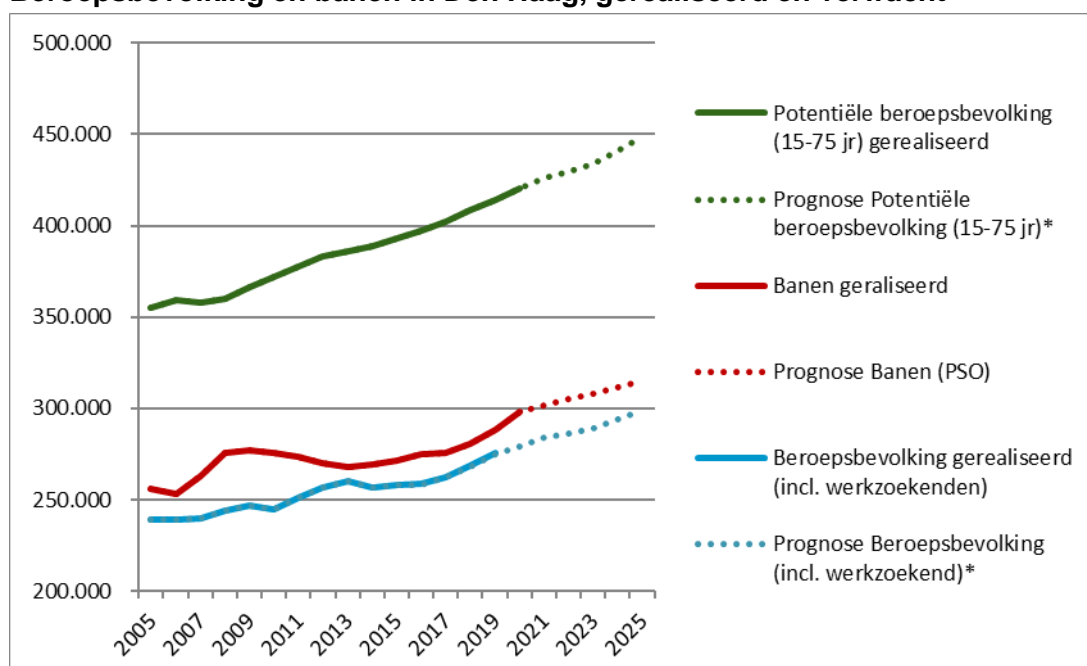
¹⁷ Bevolkingsprognose Den Haag 2019.

¹⁸ Begin 2020 heeft de beroepsbevolking volgens het CBS een omvang van 279.000 mensen. Dit is ca. 66% van de totale groep Hagenaars van 15 tot 75 jaar (potentiële beroepsbevolking).

De gevolgen van COVID-19 voor de ontwikkeling van de Haagse werkgelegenheid op langere termijn zijn moeilijk te voorspellen.¹⁹ De verwachting is dat op korte termijn veel banen verloren gaan, maar dat als er een vaccin komt de economie weer zal opveren. Als we naar de gemiddelde groei in de afgelopen twintig jaar kijken - waarin twee periodes van sterke economische groei en een crisis zitten – is het aantal banen met 1,1% per jaar gegroeid. Wanneer deze langdurige trend zich de komende jaren voortzet, zullen er in 2025 ca. 315.000 banen in Den Haag zijn, ruim 16.000 meer dan begin 2020. Als de beroepsbevolking sneller groeit dan het aantal banen, neemt de druk op de arbeidsmarkt toe. De balans die nu nog positief is (het aantal banen is groter dan de Haagse beroepsbevolking), kan dan negatief worden.

De figuur 5.7 laat een confrontatie zien tussen de (potentiële) beroepsbevolking en het aantal banen. Volgens de huidige prognoses lopen beide lijnen parallel aan elkaar op tot 2025. Dat betekent dat bij gelijkblijvende de arbeidsmarkt niet verder onder druk komt. Echter, gezien de huidige ontwikkelingen rond COVID-19 is de uitkomst van deze prognose hoogst onzeker.

Figuur 5.7 Beroepsbevolking en banen in Den Haag, gerealiseerd en verwacht

Bron: CBS, Gemeente Den Haag, bewerking PSO

¹⁹ Het CPB heeft in het voorjaar verschillende scenario's opgesteld, maar die zijn nu alweer achterhaald.

6 HAAGSE REGIO

6.1 INLEIDING

Den Haag ligt niet geïsoleerd in het land. Sinds 1 januari 2015 maakt Den Haag deel uit van de Metropoolregio Rotterdam-Den Haag (MRDH). Deze metropoolregio bestaat uit de voormalige Stadsregio Rotterdam (SRR) en het voormalige Stadsgewest Haaglanden (SGHL). De onderstaande kaart laat de metropoolregio zien, onderverdeeld in de twee (voormalige) stadsregio's en gemeente Den Haag. In dit hoofdstuk zullen we nader ingaan op de gemeenten binnen Haaglanden.

Figuur 6.1 Den Haag binnen voormalige SGHL en binnen MRDH

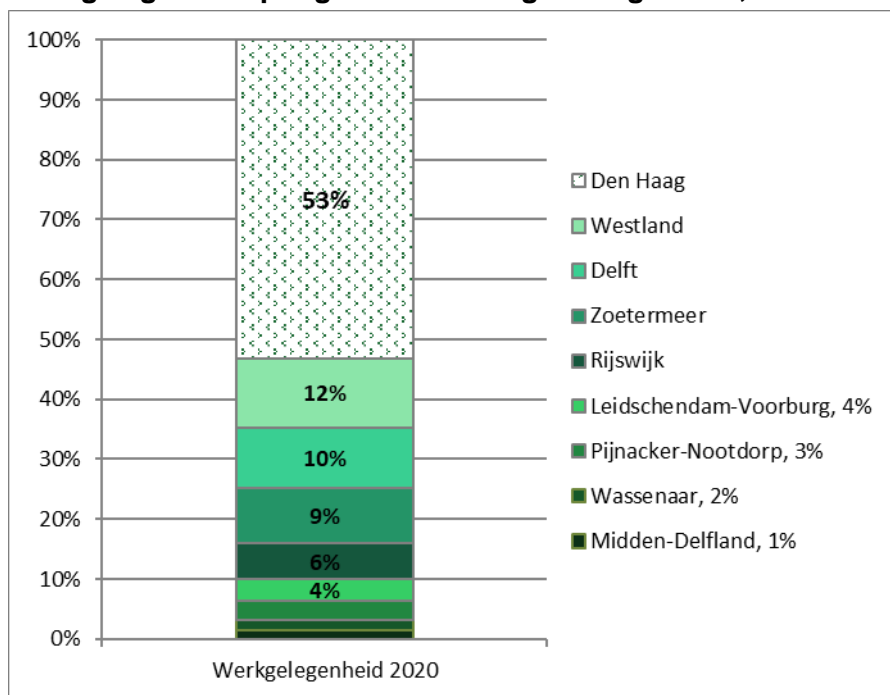

6.2 WERKGELEGENHEIDSSTRUCTUUR REGIOGEMEENTEN HAAGLANDEN

Den Haag dominant in Overheid en belangenorganisaties en Financiën

Den Haag is verantwoordelijk voor 53% van de banen in de regio Haaglanden. Dit is de afgelopen 10 jaar iets toegenomen (was 51% in 2010). Ook de meeste vestigingen zijn in Den Haag te vinden.

Figuur 6.2 Werkgelegenheid per gemeente in regio Haaglanden, 1-1-2020

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking PSO

De werkgelegenheidsstructuur van de verschillende regiogemeenten laat de volgende typering zien voor begin 2020.

Den Haag domineert in banen bij 'Overheid en belangenorganisaties'. Ruim 80% van de banen in deze sector is in Den Haag gevestigd. Ook bij de sector 'Financiën' is Den Haag met 69% van de banen in de regio dominant.

Na Den Haag is Westland het meest onderscheidend. Deze gemeente heeft 60% van alle banen in de sector 'Agrifood en tuinbouw' in de regio. Ook heeft Westland naar verhouding veel banen in de 'Logistiek' (28%) en de 'Maakindustrie' (24%).

Delft domineert in de sector Kennis met 48% van de banen in de regio. Verder heeft Delft relatief veel banen in de sectoren 'Energie' (26%), 'Maakindustrie' (14%) en 'Zorg' (13%).

Rijswijk heeft binnen de regio relatief veel banen in de sectoren Kennis (13%) en 'Zakelijke (en juridische) diensten' (11%).

Voor Wassenaar is 'Toerisme en vrijetijd' een relatief belangrijke sector met 9% van de banen in de regio. Verder zijn 'Detailhandel en horeca' en 'Zorg' belangrijke sectoren, maar binnen de regio als totaal is het aandeel van Wassenaar in deze sectoren niet zo groot.

Zoetermeer is binnen de regio van belang voor de sectoren 'ICT en creatief' (14% van de regiobanen), 'Maakindustrie' (13%), 'Zakelijke (en juridische) diensten' (12%), 'Logistiek' (12%) en 'Energie' (10%).

Voor Midden-Delfland zijn de sectoren 'Agrifood en tuinbouw', 'Bouw' en 'Logistiek' van belang. Binnen de regio komt het aandeel banen van Midden-Delfland in deze sectoren echter niet boven de 5% uit.

Leidschendam-Voorburg heeft relatief veel banen in 'Detailhandel en horeca' en 'Zorg' (beide 6% van de regiobanen).

Pijnacker-Nootdorp heeft relatief veel banen in de 'Agrifood en tuinbouw' en 'Logistiek' (beide 6% van de regiobanen).

6.3 WERKGELEGENHEIDSONTWIKKELING IN DE REGIO HAAGLANDEN

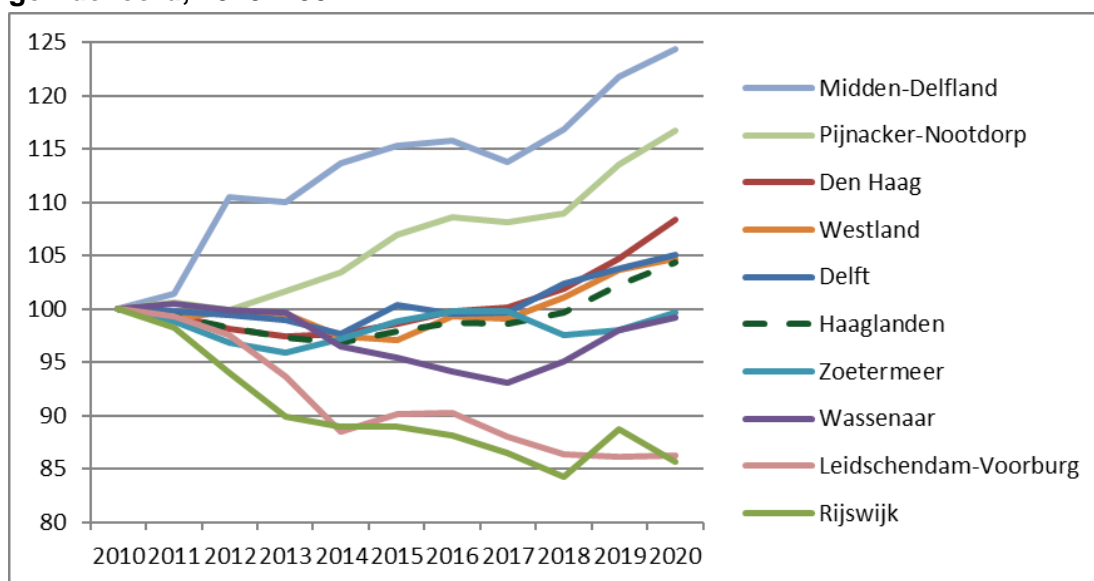
Meer banen dan in 2010, maar ontwikkeling per gemeente heel verschillend

De werkgelegenheid in de regio is in de periode 2010-2014 gekrompen als gevolg van de economische crisis. Vanaf 2015 is het aantal banen gestaag gegroeid.

Begin 2018 was de werkgelegenheid weer terug op het niveau van 2010 en begin 2020 ligt het daar ruim boven.

Omdat Den Haag iets meer dan de helft van alle banen in de regio Haaglanden bepaalt, ligt de ontwikkeling van Den Haag heel dicht tegen die van het regiototaal aan, maar doet Den Haag het de laatste twee jaar beter (zie onderstaande figuur). Westland en Delft volgen de regionale ontwikkeling. Zoetermeer volgde tot 2017 ook de regionale ontwikkeling, maar blijft sindsdien iets achter. Bij Midden-Delfland en Pijnacker-Nootdorp zien we direct vanaf 2010 een flinke groei. Bij Wassenaar is de laatste drie jaar een flinke groei te zien. In Leidschendam-Voorburg en Rijswijk laat het herstel nog op zich wachten. In deze gemeenten is de werkgelegenheid sinds 2014 nauwelijks gegroeid of zelfs afgenomen.

Figuur 6.3 Ontwikkeling van aantal banen per gemeente in regio Haaglanden, geïndexeerd, 2010=100

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking PSO

In totaal had de regio Haaglanden begin 2020 561.520 banen. Dat zijn er 23.610 meer dan in 2010. In 2019 nam het aantal banen in de regio met 11.820 toe, een groei van 2,1%. Dat is iets minder dan in 2018 (2,5%), maar aanzienlijk meer dan in de jaren daarvoor.

In de periode 2010-2020 zijn in de regio Haaglanden banen verloren gegaan bij de sectoren 'Overheid en belangenorganisaties' (-5.360), 'Financiën' (-2.610) en 'Logistiek' (-1.700). De sectoren met de meeste groei zijn 'Bouw' (+6.150 banen), 'Onderwijs (excl. HBO/WO)' (+5.230), 'Detailhandel en horeca' (+5.200), 'Zorg' (+4.960), 'ICT en creatief' (+4.020) en 'Zakelijke (en juridische) diensten' (+4.000).

De ontwikkeling per sector is niet in alle regiogemeenten hetzelfde. In de volgende tabel worden de tien sectoren met in absolute zin de grootste krimp of groei in de periode 2010-2020 weergegeven.

Tabel 6.1 Top 10 groei en krimp sectoren per gemeente in regio Haaglanden, 2010-2020

Top 10 sectoren met krimp			Top 10 sectoren met groei		
Overheid en belangenorganisaties	Rijswijk	-2.820	Bouw	Den Haag	3.030
Overheid en belangenorganisaties	Den Haag	-2.330	Zorg	Den Haag	2.770
Overheid en belangenorganisaties	Zoetermeer	-1.300	Onderwijs (excl. WO/BO)	Den Haag	2.750
Logistiek	Den Haag	-1.260	Detailhandel en reca	Den Haag	2.600
Zorg	Leidschendam	-1.100	ICT en creatief	Den Haag	2.200
Financiën	Den Haag	-890	Zakelijke (en juridische) diensten	Den Haag	2.070
Logistiek	Leidschendam	-810	Logistiek	Westland	1.490
Zakelijke (en juridische) diensten	Rijswijk	-780	Zakelijke (en juridische) diensten	Zoetermeer	1.280
Bouw	Leidschendam	-770	Kennis	Den Haag	1.100
ICT en creatief	Zoetermeer	-750	ICT en creatief	Delft	1.090

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking PSO

De grootste verliezen aan banen zijn te vinden bij de sector 'Overheid en belangenorganisaties' in Rijswijk, Zoetermeer en Den Haag. In Den Haag ging ook een fors aantal banen verloren bij 'Logistiek' en 'Financiën'. In Leidschendam-Voorburg gingen er veel banen verloren in de 'Zorg', 'Logistiek' en 'Bouw'. Verder gingen er in Zoetermeer banen verloren in de 'ICT en creatief' en in Rijswijk bij 'Zakelijke (en juridische) diensten'.

De grootste groei is te vinden in Den Haag bij de sectoren 'Bouw', 'Zorg', 'Onderwijs (excl. WO/HBO)', 'Detailhandel en horeca', 'ICT en creatief' en 'Zakelijke (en juridische) dienstverlening'. Hier kwamen er meer dan 2.000 banen per sector bij. Verder kwamen er veel banen bij in Westland bij de sector 'Logistiek', in Zoetermeer bij 'Zakelijke (en juridische) diensten' in Den Haag bij Kennis, in Delft bij 'ICT en creatief' (1.000-1.500 banen per gemeente).

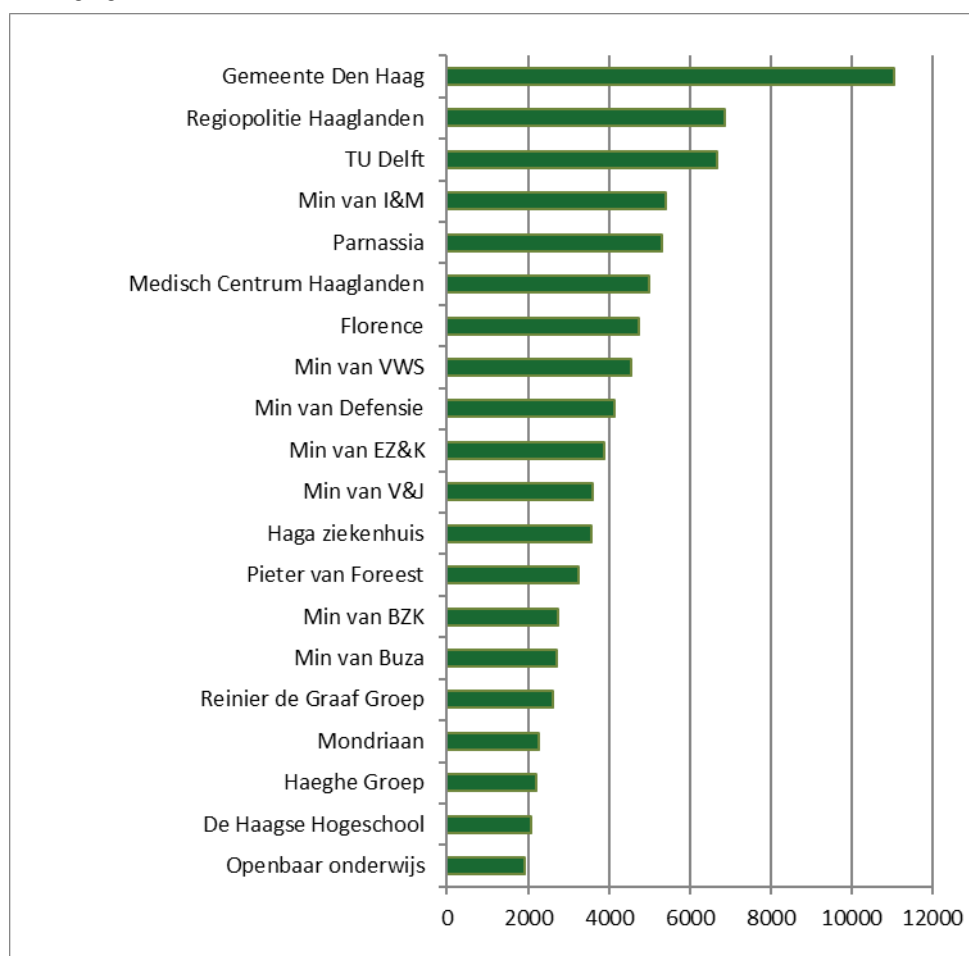

6.4 GROTE WERKGEVERS IN DE REGIO HAAGLANDEN

Top 20 quartair en top 20 commercieel zijn goed voor kwart van de banen

Wanneer we de verschillende vestigingen van eenzelfde bedrijf bij elkaar voegen komen we tot een top 20 van grootste werkgevers in de regio Haaglanden. In de quartaire sector zijn dat begin 2020, net als in Den Haag, de Gemeente Den Haag, de ministeries en een aantal grote zorginstellingen. De twintig grootste werkgevers in de quartaire sector zijn samen goed voor 86.490 banen, 15% van de totale werkgelegenheid in de regio.

Figuur 6.4 Top 20 van grootste werkgevers in regio Haaglanden in quartaire sector, 1-1-2020

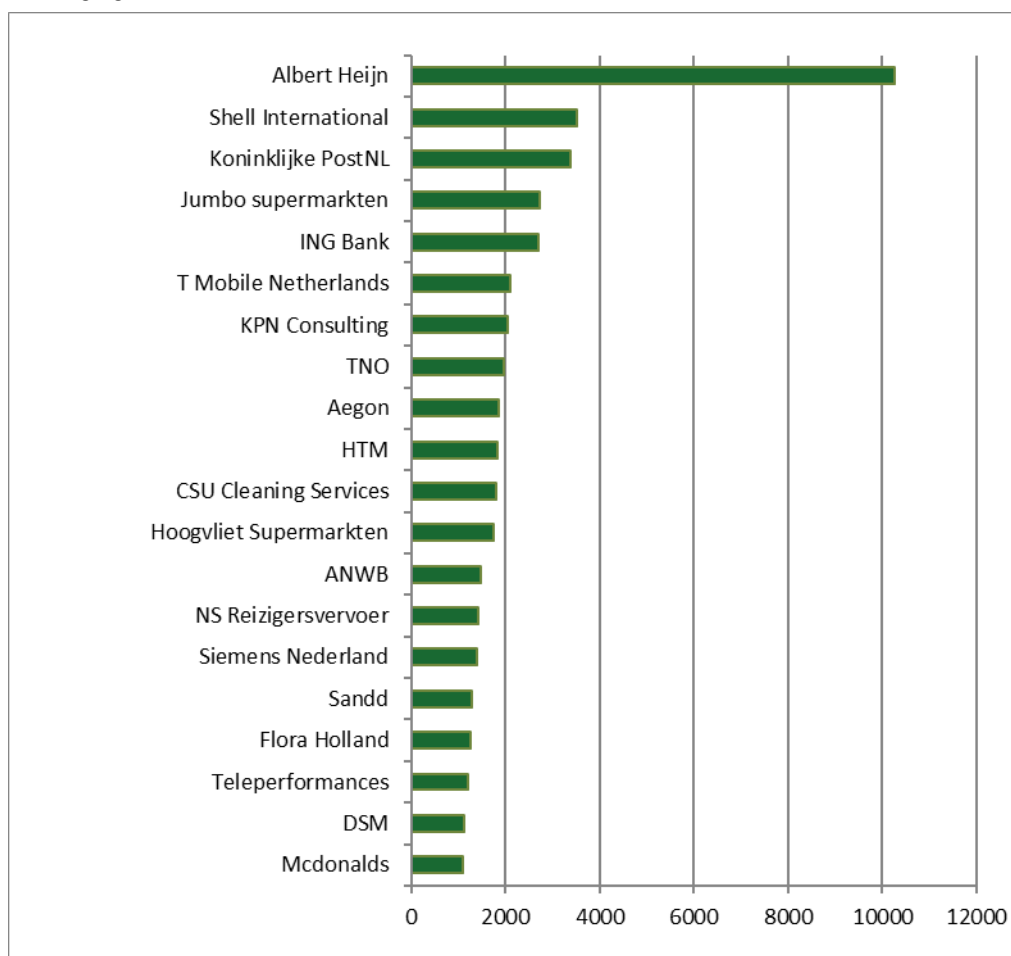

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking PSO

Binnen de commerciële sector is Albert Heijn de grootste werkgever van de regio Haaglanden. Supermarkten doen het goed want ook Jumbo en Hoogvliet komen (al jaren) in de top 20 voor. De financiële sector is met twee bedrijven ook goed vertegenwoordigd. Verder zijn Shell, PostNL en KPN, evenals in Den Haag, grote werkgevers in de regio.

In totaal bieden de 20 grootste werkgevers in de commerciële sector een baan aan 48.230 mensen, 9% van de totale werkgelegenheid. Dat betekent dat begin 2020 in deze regio de 20 grootste werkgevers in de quartaire sector samen met de 20 grootste commerciële werkgevers goed zijn voor een kwart van alle banen.

Figuur 6.5 Top 20 van grootste werkgevers in regio Haaglanden in commerciële sector, 1-1-2020

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking PSO

6.4 VERSCHUIVINGEN BINNEN DE REGIO HAAGLANDEN

ICT en creatief groeit in Den Haag door verhuizingen vanuit regio

In 2019 verhuisden 470 bedrijven vanuit de regio Haaglanden naar Den Haag. Ze brachten 3.430 banen mee naar Den Haag. Deze bedrijven zijn vooral actief in de sectoren 'Zakelijke (en juridische) diensten' (+2.210 banen), 'Toerisme en vrije tijd' (+280) en 'Overheid en belangenorganisaties' (+190).

Er vertrokken echter ook bedrijven uit Den Haag naar de regio. Daarmee gingen 1.350 banen verloren in Den Haag. Deze bedrijven waren vooral te vinden in de sectoren 'Bouw' (-260 banen), 'Zakelijke (en juridische) diensten' (-250 banen) en 'Detailhandel en horeca' (-210 banen).

Aangezien groei en krimp zich voor een deel in dezelfde sectoren voordoen, vallen de netto verschuivingen per sector mee. Per saldo groeiden in Den Haag vooral de sectoren 'Zakelijke (en juridische) diensten' (+1.960 banen), 'Toerisme en vrije tijd' (+240) en 'Overheid en belangenorganisaties' (190 banen) en kromp de sector 'Bouw' (-100 banen). In totaal kwamen er per saldo 2.080 banen vanuit de regio naar Den Haag.

BIJLAGEN

HAAGSE SECTOREN IN CIJFERS

Uitsplitsing van de sectoren naar SBI-klasse en bijbehorend aantal vestigingen, aantal banen, aandeel per sector en aandeel van de totale werkgelegenheid in 2020.

Agrifood en tuinbouw	Vestigingen	Banen	% banen sector	% Haagse banen
1 Landbouw	2526	3090	72,7%	1,0%
2 Bosbouw	2	10	0,2%	0,0%
3 Visserij, kweken van vis en schaaldieren	12	200	4,7%	0,1%
10 Vervaardiging van voedingsmiddelen	170	740	17,4%	0,2%
11 Vervaardiging van dranken	16	30	0,7%	0,0%
75 Veterinaire dienstverlening	47	180	4,2%	0,1%
Totaal	2773	4250	100%	1,4%

Bouw	Vestigingen	Banen	% banen sector	% Haagse banen
41 Alg. burgerlijke en utiliteitsbouw	6283	9060	37,5%	3,0%
42 Grond-, water-, en wegenbouw	733	1440	6,0%	0,5%
43 Gesp. werkzaamheden in de bouw	4684	7420	30,7%	2,5%
71 Architecten, ingenieurs, technisch ontwerp e.d.	1281	6270	25,9%	2,1%
Totaal	12981	24190	100%	8,1%

Detailhandel en horeca	Vestigingen	Banen	% banen sector	% Haagse banen
45 Handel en reparatie van auto-s en motorfietsen	801	2580	6,1%	0,9%
47 Detailhandel	4736	23710	56,5%	7,9%
56 Eet- en drinkgelegenheden	2526	11430	27,2%	3,8%
96 Wellness en persoonlijke dienstverlening	2418	4280	10,2%	1,4%
Totaal	10481	42000	100%	14,1%

Energie	Vestigingen	Banen	% banen sector	% Haagse banen
6 Winning van aardolie en aardgas	3	300	10,8%	0,1%
8 Winning van delfstoffen	1	0	0,0%	0,0%
9 Dienstverl. tbv aardolie- en aardgaswinning	17	1100	39,7%	0,4%
19 Aardolie- en steenkoolverwerkende industrie	2	40	1,4%	0,0%
35 Productie en distributie van energie	19	220	7,9%	0,1%
36 Winning en distributie van water	1	90	3,2%	0,0%
37 Afvalwater inzameling en -behandeling	5	130	4,7%	0,0%
38 Afvalinzameling en -behandeling	19	780	28,2%	0,3%
39 Sanering en overig afvalbeheer	84	110	4,0%	0,0%
Totaal	151	2770	100%	0,9%

Financiën	Vestigingen	Banen	% banen sector	% Haagse banen
64 Financiële instellingen	106	2560	32,1%	0,9%
65 Verzekeringswezen en pensioenfondsen	18	3770	47,2%	1,3%
66 Overige financiële dienstverlening	293	1650	20,7%	0,6%
Totaal	417	7980	100%	2,7%

ICT en creatief	Vestigingen	Banen	% banen sector	% Haagse banen
58 Uitgeverijen	110	760	4,2%	0,3%
59 Productie en distributie van films en tv, maken e	572	1240	6,9%	0,4%
60 Verzorgen en uitzenden van tv programma's	7	30	0,2%	0,0%
61 Telecommunicatie	55	2830	15,7%	0,9%
62 Dienstverlening ohgv informatietechnologie	2295	8410	46,8%	2,8%
63 Dienstverlening ohgv informatie	252	730	4,1%	0,2%
74 Industrieel ontwerp en vormgeving, fotografie, \	2907	3980	22,1%	1,3%
Totaal	6198	17980	100%	6,0%

Kennis	Vestigingen	Banen	% banen sector	% Haagse banen
72 Speur- en ontwikkelingswerk	153	2930	45,1%	1,0%
85 Onderwijs (alleen HBO en WO)	40	3570	54,9%	1,2%
Totaal	193	6500	100%	2,2%

Logistiek	Vestigingen	Banen	% banen sector	% Haagse banen
46 Groothandel en handelsbemiddeling (excl. auto's)	1713	6140	34,5%	2,1%
49 Vervoer over land	968	5510	31,0%	1,8%
50 Vervoer over water	22	50	0,3%	0,0%
51 Luchtvaart	5	10	0,1%	0,0%
52 Opslag en dienstverlening t.b.v. het vervoer	223	830	4,7%	0,3%
53 Post en Koeriers	305	4680	26,3%	1,6%
77 Verhuur/lease van autos, consumenten art. e.d.	167	560	3,1%	0,2%
Totaal	3403	17780	100%	6,0%

Maakindustrie	Vestigingen	Banen	% banen sector	% Haagse banen
13 Vervaardiging van textiel	26	60	0,9%	0,0%
14 Vervaardiging van kleding	63	100	1,5%	0,0%
15 Maken van leer en lederwaren en schoenen	15	30	0,4%	0,0%
16 Houtindustrie en maken van art. van hout e.d.	49	130	1,9%	0,0%
17 Maken van papier, karton en papierwaren	6	40	0,6%	0,0%
18 Uitgeverijen en drukkerijen	79	380	5,6%	0,1%
20 Maken van chemische producten	14	40	0,6%	0,0%
22 Maken van producten van rubber en kunststof	9	60	0,9%	0,0%
23 Maken van glas, aardewerk, cementproducten	41	80	1,2%	0,0%
24 Maken van metalen in primaire vorm	3	130	1,9%	0,0%
25 Maken van producten van metaal (excl. mach.)	237	370	5,5%	0,1%
26 Maken van computers en elektron. apparatuur	33	1190	17,6%	0,4%
27 Maken van elektrische apparatuur	15	30	0,4%	0,0%
28 Maken van overige machines en apparaten	16	390	5,8%	0,1%
29 Maken van auto's, aanhangwagens en opleggers	7	20	0,3%	0,0%
30 Maken van overige transportmiddelen	14	60	0,9%	0,0%
31 Maken van meubels	129	170	2,5%	0,1%
32 Maken van overige goederen	169	2620	38,6%	0,9%
33 Reparatie en installatie van machines	101	530	7,8%	0,2%
95 Reparatie van computers en consumentenart.	288	370	5,5%	0,1%
Totaal	1314	6780	100%	2,3%

Onderwijs (excl. HBO en WO)	Vestigingen	Banen	% banen sector	% Haagse banen
85 Onderwijs (alleen HBO en WO)	3276	16450	100%	5,5%
Totaal	3276	16450	100%	5,5%

Overheid en belangenorganisaties	Vestigingen	Banen	% banen sector	% Haagse banen
84 Openbaar bestuur, verplichte soc. verzekering	213	52330	83,3%	17,5%
94 Levensbeschouwelijke en politieke organisaties	269	6070	9,7%	2,0%
99 Extra-territoriale lichamen en organisaties	123	4420	7,0%	1,5%
Totaal	605	62820	100%	21,0%

Toerisme en vrijetijd	Vestigingen	Banen	% banen sector	% Haagse banen
55 Logiesverstrekking	133	1840	16,3%	0,6%
79 Reisbemiddeling en organisatie,	236	750	6,6%	0,3%
90 Kunst	3326	4600	40,7%	1,5%
91 Culturele uitleencentra, musea, e.d	92	1490	13,2%	0,5%
92 Loterijen en kansspelen	34	470	4,2%	0,2%
93 Sport en recreatie	515	2150	19,0%	0,7%
Totaal	4336	11300	100%	3,8%

Zakelijke (en juridische) diensten	Vestigingen	Banen	% banen sector	% Haagse banen
68 Verhuur van en handel in onroerend goed	779	2810	8,0%	0,9%
69 Rechtskundige dvl, accountancy, belastingadvies	1814	9150	26,0%	3,1%
70 Holdings, management advies, consulentdiensten	4519	8410	23,9%	2,8%
73 Reclame en marktonderzoek	1013	2140	6,1%	0,7%
78 Arbeidsbemiddeling en uitzendbureaus	796	4630	13,1%	1,6%
80 Beveiliging en opsporing	253	400	1,1%	0,1%
81 Facility management en reiniging	1266	6560	18,6%	2,2%
82 Overige zakelijke dienstverlening	653	1150	3,3%	0,4%
Totaal	11093	35250	100%	11,8%

Zorg	Vestigingen	Banen	% banen sector	% Haagse banen
21 Maken van farmaceutische producten	4	230	0,5%	0,1%
86 Gezondheidszorg	3310	21690	51,1%	7,3%
87 Verpleging, verzorging, begel. met overnachting	218	8540	20,1%	2,9%
88 Maatschappelijke dvl zonder overnachting	2645	11980	28,2%	4,0%
Totaal	6177	42440	100%	14,2%

Bron: Werkgelegenheidsregister 2020

INDELING IN LANDELIJKE SECTOREN

SBI Sector / bedrijfstak	Den Haag 2020
A Landbouw, bosbouw en visserij	3.310
B Winning van delfstoffen	1.410
C Industrie	7.450
D Productie, distributie en handel in elektriciteit en aardgas	220
E Winning/distributie van water; afval(water)beheer, sanering	1.100
F Bouwnijverheid	17.920
G Groot- en detailhandel; reparatie van autos	32.420
H Vervoer en opslag	11.080
I Logies-, maaltijd- en drankverstrekking	13.270
J Informatie en communicatie	13.990
K Financiële instellingen	7.980
L Verhuur van en handel in onroerend goed	2.810
M Advisering, onderzoek, special. zakelijke dienstverlening	33.060
N Verhuur van roerende goederen, overige zakelijke dienstverl.	14.060
O Openb. bestuur, overheid, soc. verzekeringen	52.330
P Onderwijs	20.020
Q Gezondheids- en welzijnszorg	42.210
R Cultuur, sport en recreatie	8.710
S Overige dienstverlening	10.730
T Extraterritoriale organisaties en lichamen	4.420
Totaal aantal banen	298.500

Bron: Werkgelegenheidsregister 2020

ADMINISTRATIEVE CORRECTIES

Het Werkgelegenheidsregister (WGR) waar gemeente Den Haag gebruik van maakt is onderdeel van het Landelijk Informatie Systeem Arbeidsplaatsen (LISA). LISA is een databestand met gegevens over alle vestigingen in Nederland waar betaald werk wordt verricht. De kerngegevens per vestiging hebben een ruimtelijke component (adresgegevens) en een sociaal-economische component (werkgelegenheid en economische activiteit). Het register wordt opgebouwd op basis van het Handelsregister van de Kamer van Koophandel (KvK).

I&O Research heeft dit register in 2016 in opdracht van de MRDH aangeschaft (het initiële bestand). Sindsdien verricht I&O Research jaarlijks aanpassingen op het bestand op basis van de mutatiebestanden van de KvK en een jaarlijkse enquête onder een steekproef van de vestigingen. Daarnaast voert I&O research ook wijzigingen door die uit overige bronnen komen (jaarverslag, website, persbericht) conform de methode die staat beschreven in het Lisa Handboek versie oktober 2018 (<https://lisa.nl/publicaties/lisa-handboek>).

Hoewel deze wijzigingen maandelijks worden doorgevoerd zijn zij niet compleet. De administratieve vervuiling bij de KvK komt omdat vestigingen zich niet meer hoeven uit te schrijven (het kost niks om ingeschreven te blijven) waardoor er vertraging zit in de uitgeschreven vestigingen. Dat zal vooral bij eenmanszaken gebeuren die inmiddels weer in loondienst zijn of iets anders doen maar toch bij de KvK ingeschreven blijven. Hierdoor loopt de onzuiverheid in de loop van de jaren verder op en gaat het aantal vestigingen en banen in het WGR steeds verder uit de pas lopen met de werkelijkheid. Het is dan ook wenselijk en gebruikelijk om periodiek het hele bestand te herijken.

Jaarlijks worden gecorrigeerde aantallen met terugwerkende kracht tot 1996 in de bestanden doorgevoerd. Hierbij gaat het om vestigingen (en banen) die bijvoorbeeld in 2018 zijn toegevoegd aan het bestand maar waarbij de bedrijven zelf aangeven dat zij al sinds 2014 bestonden. Deze vestigingen en de bijbehorende banen worden dan in alle jaren van 2014 tot en met 2019 toegevoegd. Hetzelfde geldt voor vestigingen die in eerdere jaren zijn vertrokken uit de regio. Die worden met terugwerkende kracht tot het jaar van verhuizing uit de bestanden verwijderd.

Twee voorbeelden

Eén van de vestigingen van de HTM zat in 2015 ten onrechte niet in het bestand (met 200 banen). Dit is in 2016 hersteld waardoor met terugwerkende kracht het aantal banen in 2015 200 hoger werd.

Een tweede voorbeeld is de Primark. Deze vestiging opende eind 2014 haar deuren (met 430 banen). Op 1 januari 2015 had de vestiging in het bestand moeten zitten maar ten onrechte was de Primark in 2015 nog niet opgenomen. Ook dit is met terugwerkende kracht hersteld waardoor het totaal aantal banen in 2015 nog eens 430 hoger werd. Dit betekent concreet dat er in 2015 is gerapporteerd dat het totaal aantal banen op 1 januari 2015 254.150 was. Nu blijkt dat het aantal banen op 1 januari 2015 271.670 bedroeg. Aanzienlijk hoger dus.

Werkgelegenheidsmonitor 2020

Waarom zo'n groot verschil

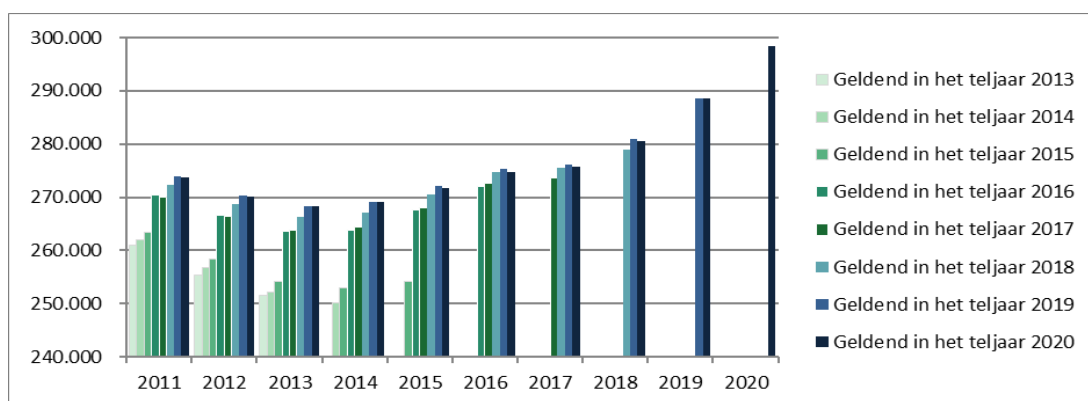
Voor de actualisatie van het werkgelegenheidsregister 2016 is een contract afgesloten met de MRDH en Drechtsteden om het hele gebied van de MRDH en Drechtsteden gezamenlijk te laten enquêteren door I&O Research. Omdat hiervoor drie verschillende registers moesten worden samengevoegd was het noodzakelijk om het volledige Handelsregister opnieuw aan te schaffen. Dit initiële bestand is hiervoor opnieuw gekoppeld aan het Werkgelegenheidsregister met een groot aantal toegevoegde vestigingen tot gevolg. Deze toegevoegde vestigingen bestaan voor een groot deel (ruim een derde) uit eenmanszaken die in de voorgaande jaren 'gemist' werden.

Terugwerkende kracht

De nieuwe uitkomsten van begin 2020 zijn met terugwerkende kracht verwerkt in de oudere jaren. Dat is nodig, anders kunnen we geen juiste vergelijking met vorige jaren maken. Dan zou het lijken of er sinds 1 januari 2015 44.380 banen bij zijn gekomen (aantal banen begin 2020: 298.500 – aantal banen dat in 2015 is gerapporteerd: 254.150) terwijl dat in werkelijkheid ca. 26.830 banen zijn (aantal banen in 2020: 289.500 – aantal banen dat nu in 2015 is geteld: 271.670). Onderstaande tabel en figuur laat vanaf 2013 zien hoeveel banen er in het teljaar werden geteld en hoeveel dat er in de volgende teljaren waren nadat met terugwerkende kracht is gecorrigeerd.

	Geteld en gecorrigeerd aantal banen geldend voor het jaar:									
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Geldend in het teljaar 2013	261.020	255.360	251.500							
Geldend in het teljaar 2014	262.020	256.860	252.070	250.130						
Geldend in het teljaar 2015	263.350	258.470	254.110	252.970	254.150					
Geldend in het teljaar 2016	270.510	266.670	263.680	263.870	267.520	271.990				
Geldend in het teljaar 2017	270.070	266.350	263.770	264.340	267.950	272.570	273.720			
Geldend in het teljaar 2018	272.420	268.640	266.270	267.010	270.610	274.810	275.620	278.990		
Geldend in het teljaar 2019	273.880	270.290	268.350	269.170	272.070	275.280	276.050	281.010	288.530	
Geldend in het teljaar 2020	273.810	270.200	268.240	269.040	271.670	274.790	275.650	280.620	288.520	298.500

*Met terugwerkende kracht gecorrigeerde aantallen banen

Uit bovenstaande tabel en figuur blijkt dat vooral in 2016 een groot aantal vestigingen en banen is toegevoegd, ook aan de eerdere jaren. Dit heeft te maken met bovenstaande verklaring dat in 2016 het *volledige* Handelsregister aan het Werkgelegenheidsregister is gekoppeld en opnieuw geijkt.